

ORIGINAL ARTICLE

The Study of European Country Names Based on Social Linguistics

Hamed Mowlaei Kuhbanani^{*1}, Abouzar Oraki², Faezeh Iranpur³

1. Assistant Professor in Linguistics, Vali-e-Asr University of Rafsanjan, Rafsanjan, Iran.

2. Assistant Professor in Translation Studies, Vali-e-Asr University of Rafsanjan, Rafsanjan, Iran.

3. M.A. Student in Linguistics, Vali-e-Asr University of Rafsanjan, Rafsanjan, Iran

Correspondence:

Hamed Mowlaei Kuhbanani
Email: h.molaei@vru.ac.ir

Received: 07/Jun/2024
Accepted: 27/Aug/2024

How to cite:

Mowlaei Kuhbanani, H.; Oraki, A; Iranpur, F (2024). The Study of European Country Names Based on Social Linguistics, 7 (28), 1-23. (DOI: [10.30473/jl.2024.71515.1651](https://doi.org/10.30473/jl.2024.71515.1651))

ABSTRACT

The present research attempts to investigate the European toponyms using two linguistic criteria. The first index is to determine the main factor in the name of each country. In other words, the first question is, what political, social, geographical, religious, etc. factors played a role in European toponyms? The second factor was related to their translation studies in Persian language. In this part, the word formation processes which are used for naming European countries in Persian is investigated. To this end, 54 European country names extracted. The results of the research regarding the first criterion showed that the name of the tribe is considered the most influential factor, because a total of 28 countries in Europe are named after the tribe or nation that were the first inhabitants of that geographical area. In addition, factors such as geographic region or feature, person, animal, historical monument and natural element are also involved in the naming of European countries. The results related to the second question showed that borrowing is the most important factor in the use of European toponyms in Persian; Because the toponyms of 44 countries are used in Farsi based on the direct borrowing process. After borrowing, the processes of borrowed translation and innovation have also been involved in the use of European toponyms in Persian.

KEYWORDS

Toponym, Etymology, Translation study, Sociolinguistics.

Introduction

Studying proper names is one of the interesting scopes in Humanity sciences. As stated by Zandi and Ahmadi (2016, p.102), proper names studies would be considered by researchers in different fields such as Philosophy, Psychology, Sociology, Anthropology, Literature, Translation Studies, History, Archeology, Cultural Studies. Onomastics is a subfield of Social Linguistics which concentrates on the study of proper names from linguistic perspective. The present study investigates the European toponyms based on two linguistic criteria. The first criterion is the main factor for calling European countries; in other word, we try to determine the different factors of the European toponyms including social, political, geographical, religious and etc. The second criterion is related to Persian equivalences of European toponyms. In this part, the word formation processes which are used for naming European countries in Persian will be investigated. Studying the European toponyms based on etymological and translational perspective would provide considerable information not only for Linguists and translators but also for the researchers in Geography, History and Inter-cultural studies.

Method

The present study is a descriptive-analytical one which data collection is done by exploring the United Nation official website (un.org/dgacm/en/content/regional-groups) and also the reliable website of geographical information (worldometers.info). The corpus of this study consists of 54 European country names; including 48 European countries in the United Nation official website, extracting 3 other countries from *worldometers* website and adding England, Scotland and Wales to them. In both mentioned websites the Great Britain is consider as a country and England, Scotland and Wales did not mention but for our goal in the present study, three mentioned countries also added to the corpus.

Findings

Findings of the first goal revealed that there are 6 general factors for the name of European countries. Based on these factors, 28 European toponyms are based on a tribe or race name, 10 country names are in accordance with Geographical zone or feature, 8 countries named after a person name, 4 other countries based on animal names, the name of 3 countries derived from a famous monument on that area and finally the name of 1 European country based on a natural element. Accordingly, the following hierarchy is presented for social factors in European countries naming:

Tribe or Race > Geographical zone or feature > Person > Animal > Monument > Natural element

Findings of the second goal revealed that there are 3 word-formation Processes in the usage of European country names in Persian. Based on these word-formation Processes, in Persian, 44 European toponyms borrowed from other languages. Eight toponyms are calque or loan translation and 3 other countries are the result of coinage in Persian. Accordingly, the following hierarchy is presented for word-formation processes in the usage of European country names in Persian:

Borrowing > Loan translation > Coinage

Table 1. Social Factors for European country names

Factor	Number	Toponyms
Race or Tribe	8	Albania, Germany, Slovakia, Slovenia, Estonia, England, Belgium, Bulgaria, Hungary, Denmark, France, Finland, Latvia, Lithuania, Macedonia, Romania, Russia, Sweden, Scotland, Serbia, Croatia, Poland, Malt, Belarus, Armenia, kingdom of Britain, Turkey, Wales.
Geographical zone/feature	10	Austria, Ukraine, Island, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Netherlands, Norway, Portugal, Andorra, Monaco.

Factor	Number	Toponyms
Person	8	Ireland, Czech Republic, Greece, Switzerland, San Marino, Georgia, Israel, Gibraltar.
Animal	4	Italy, Spain, Moldavia, Faroes Islands.
Monument	3	Luxembourg, Liechtenstein, Azerbaijan.
Natural Element	1	Cyprus

Table 2. word-formation process for European country names in Persian

Process	Number	Toponyms
Borrowing	44	Albania, Germany, Slovakia, Slovenia, Estonia, Belgium, kingdom of Britain, Turkey, Wales, Croatia, Malt, Denmark, France, Finland, Latvia, Lithuania, Macedonia, Romania, Russia, Sweden, Scotland, Austria, Ukraine, Island, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Netherlands, Norway, Portugal, Andorra, Monaco, Ireland, Czech Republic, Switzerland, San Marino, Israel, Gibraltar, Italy, Spain, Moldavia, Faroes Islands, Luxembourg, Liechtenstein, Cyprus.
Loan Translation	8	Georgia, England, Bulgaria, Hungary, Poland, Armenia, Belarus, Serbia.
Coinage	2	Greece, Azerbaijan.

Results & Conclusion

The results of the first goal of the present study reveal that there are 6 factors for the European toponyms. Among them, the name of tribes and nations is the most popular one since is used in 28 European toponyms. Other factors are the name of Geographical feature or zone, the name of a person, the name of an animal, the name of a monument or the name of a natural element. The results of the second criterion also shows that there are 3-word formation processes for naming European toponyms including Borrowing, loan translation and coinage. The most popular one is borrowing which is used in 44 Persian equivalents of European toponyms. Loan translation is used for the formation of 7 European toponyms in Persian and only one of European toponyms is the result of coinage in Persian.

Keywords

Toponym, Etymology, Translation study, Sociolinguistics.

«مقاله پژوهشی»

مطالعه نام کشورهای اروپایی از منظر زبان‌شناسی اجتماعی

حامد مولایی کوهبنانی*^۱، ابودر اورکی^۲، فائزه ایران پور^۳

چکیده

پژوهش حاضر درصدد است براساس دو معیار زبان‌شناختی به بررسی جای‌نام کشورهای اروپایی بپردازد. معیار نخست مربوط به تعیین عامل اصلی در نام‌گذاری هر کشور است. به عبارتی، سوال نخست این است که چه عوامل سیاسی، اجتماعی، جغرافیایی، مذهبی و ... در نام‌گذاری کشورهای اروپایی نقش داشته‌اند؟ معیار دوم مربوط به مباحث ترجمه‌شناسی آن‌ها به زبان فارسی بوده است. به عبارت بهتر، سوال دوم این است که جای‌نام کشورهای دنیا به چه طریقی وارد زبان فارسی معیار رایج در ایران شده‌اند؟ برای نیل به اهداف و پاسخ به سوال‌های پژوهش، پیکره پژوهش شامل ۵۴ جای‌نام از کشورهای اروپایی مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج پژوهش در مورد معیار نخست نشان داد که نام قوم و قبیله تأثیرگذارترین عامل محسوب می‌شود، چراکه مجموعاً ۲۸ کشور در اروپا براساس نام قوم یا قبیله‌ای که عمدتاً نخستین ساکنان آن منطقه جغرافیایی بوده‌اند، نام‌گذاری شده‌اند. علاوه بر این، عواملی همچون منطقه یا ویژگی جغرافیایی، شخص، حیوان، اثر تاریخی و عنصر طبیعی نیز در نام‌گذاری کشورهای اروپایی دخیل هستند. نتایج مربوط به پرسش دوم نشان داد که قرض‌گیری، مهم‌ترین عامل در کاربرد جای‌نام کشورهای اروپایی در فارسی محسوب می‌شود؛ چراکه جای‌نام ۴۴ کشور براساس فرایند قرض‌گیری مستقیم در فارسی کاربرد دارند. پس از قرض‌گیری، فرایندهای ترجمه قرضی و ابداع نیز در نحوه کاربرد جای‌نام کشورهای اروپایی در فارسی دخیل بوده‌اند.

واژه‌های کلیدی

جای‌نام، ریشه‌شناسی، ترجمه‌شناسی، زبان‌شناسی اجتماعی.

۱. استادیار زبان‌شناسی، دانشگاه ولی‌عصر (عج) رفسنجان، رفسنجان، ایران.
۲. استادیار مترجمی زبان انگلیسی، دانشگاه ولی‌عصر (عج) رفسنجان، رفسنجان، ایران.
۳. دانشجوی کارشناسی‌ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه ولی‌عصر (عج) رفسنجان، رفسنجان، ایران

نویسنده مسئول:

حامد مولایی کوهبنانی

رایانامه: h.molaei@vru.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۰۶

استناد به این مقاله:

مولایی کوهبنانی، حامد؛ اورکی، ابودر، و ایران‌پور، فائزه (۱۴۰۳). مطالعه نام کشورهای اروپایی از منظر زبان‌شناسی اجتماعی، ۷ (۲۸)، ۱-۲۳.

(DOI: [10.30473/IL.2024.71515.1651](https://doi.org/10.30473/IL.2024.71515.1651))

مقدمه

تغییرات همزمانی و درزمانی در زمینه نام‌ها به شمار می‌آید. معیار دوم، بررسی ترجمه‌شناسی جای‌نام‌هاست. مطالعه ریشه‌شناسی جای‌نام‌ها و نحوه کاربرد آن‌ها در فارسی باعث ورود مباحث مربوط به ترجمه‌شناسی این جای‌نام‌ها در زبان مقصد نیز می‌شود. یاکوبسن^۵ (۱۹۵۹) معتقد است که مقایسه زبان‌ها مستلزم بررسی ترجمه‌پذیری متقابل آن‌هاست و علم زبان‌شناسی باید پیوسته به ارتباط بین‌زبانی یا به عبارتی ترجمه، توجه داشته باشد. تعاریف مختلفی از ترجمه بیان شده است؛ کتفورد^۶ (۱۹۶۵) معتقد است ترجمه جایگزینی مواد متنی است در یک زبان (زبان مبدأ) با مواد متنی معادل در زبان دیگر (زبان مقصد). ناید^۷ (۱۹۴۹) نیز عقیده دارد که ترجمه عبارت است از پیدا کردن نزدیک‌ترین معادل طبیعی پیام زبان دهنده در زبان گیرنده، نخست از لحاظ معنایی و دوم از لحاظ سبک بررسی می‌شود. نیومارک^۸ (۱۹۸۱) نیز ترجمه را به عبارتی دیگر برگرداندن و جایگزین یک متن از زبانی به زبان دیگر می‌داند. وندایک^۹ (۱۳۸۷: ۱۸) نیز می‌گوید در ترجمه باورها، بیان احساسات و تعامل اجتماعی به کار می‌رود. شاکت^{۱۰} (۱۹۹۲) بیان می‌کند نظریه پردازان ترجمه، عموماً بر این باورند که ترجمه فعالیت ذهنی، پیچیده، آگاهانه و هدفمند است. یکی از مهم‌ترین مسائلی که در زبان‌شناسی و ترجمه‌شناسی از اهمیت بسزایی برخوردار است، بحث معنا است. به باور کتفورد (۱۹۶۵) ترجمه همواره با معادل سرو کار دارد و معادل همواره با معنا، زبان‌شناسی به معنا می‌پردازد. وی بیان می‌کند نظریه ترجمه باید بر یک نظریه معنایی متکی باشد.

بررسی جای‌نام کشورهای اروپایی از دو جنبه ریشه‌شناختی و ترجمه‌شناختی می‌تواند اطلاعات جالبی را نه تنها در اختیار زبان‌شناسان و مترجمان قرار دهد بلکه می‌تواند مورد توجه علاقه‌مندان به جغرافی، تاریخ و مطالعات بین فرهنگی نیز قرار گیرد.

پیشینه پژوهش

نام‌شناسی به عنوان حوزه‌ای در زبان‌شناسی اجتماعی در ایران بیش از همه در پژوهش‌های زندی (۱۳۹۳، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۹) مورد توجه بوده است. به عبارتی وی، حوزه

بررسی نام‌های خاص یکی از حوزه‌های مطالعاتی جالب توجه در علوم انسانی محسوب می‌شود. به نظر زندی و احمدی (۱۳۹۵: ۱۰۲) مطالعه نام‌های خاص در علوم فلسفه، حقوق، روان‌شناسی، مردم‌شناسی، جامعه‌شناسی، مطالعات ترجمه و بین‌فرهنگی، ادبیات، تاریخ، باستان‌شناسی و زبان‌شناسی مورد توجه پژوهشگران مختلف بوده است. این حوزه در زبان‌شناسی باعث ایجاد شاخه‌ای تحت عنوان نام‌شناسی^۱ شده که اخیراً از جانب پژوهشگران ایرانی بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. کوتس^۲ (۲۰۱۳) عقیده دارد که امروزه نام‌شناسی چنان گسترده شده است که می‌توان چند حوزه برای آن در نظر گرفت. وی انسان‌شناسی، نام‌شناسی گروه‌های انسانی، نام‌شناسی معابر، نام‌شناسی آبراه‌ها، نام‌شناسی مکان‌های جغرافیایی و نام‌شناسی حوزه نجوم را به عنوان اصلی‌ترین حوزه‌ها در مقوله نام‌شناسی معرفی می‌کند. یکی از این حوزه‌ها، یعنی نام‌شناسی مکان‌های جغرافیایی تحت عنوان جای‌نام‌شناسی شناخته می‌شود. منظور از جای‌نام^۳ واژه‌ای است که برای نامیدن مکان و یا موقعیت جغرافیایی خاصی به کار می‌رود. بنا به تعریف بختیاری و احدیان (۱۳۸۸: ۱۳۳) هر نام جغرافیایی یا جای‌نام، سه ویژگی موقعیت جغرافیایی، پیشینه تاریخی و نیز ساختار و مفهوم واژگانی را دارد. آن‌ها در این زمینه بیان می‌کنند که جای‌نام‌ها را می‌توان به دو دسته کلان‌جای‌نام‌ها و خردجای‌نام‌ها تقسیم کرد. کلان‌جای‌نام‌ها، جای‌نام‌هایی هستند که برای نامیدن مکان‌ها یا موقعیت‌های جغرافیایی اصلی مهم در هر منطقه به کار می‌روند. خردجای‌نام‌ها، در واقع، زیرمجموعه‌هایی از کلان‌جای‌نام‌ها هستند و مکان‌ها یا موقعیت‌هایی با مرکزیت کلان‌جای‌نام‌ها به شمار می‌روند. پژوهش حاضر درصدد است تا براساس دو معیار زبان‌شناختی به بررسی جای‌نام کشورهای اروپایی بپردازد. نخستین معیار مربوط به بررسی جای‌نام‌ها از منظر عوامل موثر بر نام کشورهای اروپایی است. آگیکوم^۴ (۲۰۰۶) در این زمینه بیان می‌کند که نام‌گذاری، جنبه مهمی از امور جامعه است و نام‌ها معنا و کارکردی فرهنگی اجتماعی دارند؛ با توجه به تنوع جغرافیایی و اجتماعی موجود در کاربرد نام‌ها، زبان‌شناسی اجتماعی متولی مناسبی برای مطالعه تنوع و

5. Jacobson
6. Kateford
7. Naida
8. Newmark
9. Van Dick
10. Shaft

1. Onomastics
2. Coates
3. Toponym
4. Agyekum

چارچوب نظری

به باور زندگی (۱۴۰۱: ۵۰) در زبان‌شناسی، نام‌گذاری فرایندی لازم، مؤلفه‌ای عملی فرهنگی و جهانی است برای یک راه ارتباطی شناسایی و شناساندن آنچه که در محیط پیرامون قرار دارد و در سراسر جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. کریستال^۱ (۲۰۰۸: ۳۳۹) طبق تعریفی سنتی، نام‌شناسی را بخشی از دانش معنی‌شناسی در علم زبان‌شناسی معرفی می‌کند، اما امروزه نام‌شناسی در سایر شاخه‌های زبان‌شناسی همچون ساختواژه، زبان‌شناسی اجتماعی و زبان‌شناسی شناختی نیز مورد توجه پژوهشگران است. بنا به نظر هایدو^۲ (۲۰۰۲: ۸) شواهد نام‌شناسی برای نخستین بار در حدود پنج تا شش هزار سال پیش، در مصر باستان مشاهده شده است، اما تلقی نام‌شناسی به عنوان یک شاخه علمی دانشگاهی مربوط به قرن نوزدهم است (داستفانی،^۳ ۲۰۱۲: ۴۴۱). وی عقیده دارد نام‌شناسی عموماً مؤلفه و عملکردی جامعه‌شناختی در بررسی داده‌های نام‌شناسی دارد که راهبرد و نتایج تاریخی در اینجا نادیده گرفته می‌شوند. افراد نام‌ها را در بطن و مؤلفه و بافت خاص خود درک می‌کنند و به افراد این امکان را می‌دهد تا به رهیافت مناسب خود دست یابند. و افراد مختلفی و نهادهای گوناگونی در حوزه نام‌شناسی، تعاریف مختلفی بیان کرده‌اند که به درک بهتر و استنباط مناسب به این مفهوم کمک می‌کند. به اعتقاد زندگی و همکاران (۱۴۰۰: ۱۰) نیز با توجه به این که مبحث نام خاص به عنوان یک مسئله هم در زبان‌شناسی و هم در شاخه‌های دیگر علمی به رسمیت شناخته شده و به مثابه موضوعی نیازمند بررسی و پژوهش تشخیص داده شده است، حوزه‌ای جداگانه و شاخه علمی متمایز و متفاوتی لازم است تا به مطالعه آن بپردازد که این شاخه نام‌شناسی است. موضوع سنتی مطالعه نام‌شناسی، یعنی اسامی خاص، در درجه نخست عناصری زبانی به شمار می‌روند. در این صورت اگر زبان‌شناسی را به عنوان رشته اصلی در نظر بگیریم، نام‌شناسی شاخه‌ای از زبان‌شناسی است. ابوالقاسمی (۱۳۹۸: ۵۰) بیان می‌کند تپونیمی واژه‌ای یونانی است که از دو بخش topo به معنی زمین و onim به معنی نام تشکیل شده است. مؤلفه‌های فرهنگی و سیاسی تاریخی اجتماعی برای برگزیدن نام کشورها مهم هستند. احدیان و بختیاری (۱۳۸۸: ۱۸۴) نیز در این زمینه معتقدند با

مطالعاتی نام‌شناسی اجتماعی را رونق بخشیده و ارتباط بین نام‌گذاری و هویت چندگانه (هویت قومی، ملی، مذهبی و فرا ملی) را تبیین کرده است. زندگی و احمدی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «نام‌شناسی از منظر زبان‌شناسی شناختی اجتماعی با تاکید بر بافت کاربرد - بنیاد» ضمن بهره‌گیری از نام‌شناسی از منظرهای متفاوت به مطالعه نام‌های عام که نماینده یک مقوله هستند و عواملی که در انتخاب آن‌ها تاثیر گذارند پرداخته‌اند. احمدی (۱۳۹۵) نیز پژوهشی با عنوان «نام‌شناسی اجتماعی - شناختی حوزه مطالعات میان رشته‌ای» انجام داده است. در این پژوهش بحث درباره نام‌شناسی اجتماعی و شناختی است که از حیث در زمانی و هم زمانی با هم مقایسه می‌شوند. یوسفی راد و منتشرعی (۱۳۹۹) نیز در مقاله‌ای با عنوان «نقشه راه مطالعات نام‌شناسی: از رویکرد سنتی تا رویکرد شناختی - اجتماعی» با استفاده از روش پژوهش اسنادی به تدوین نقشه مطالعاتی نام‌شناسی شناختی پرداخته‌اند. اکبری (۱۴۰۱) نیز در پژوهشی تحت عنوان «نگاهی به نام‌شناسی در جهان غرب» به ارائه اطلاعاتی در مورد نهادها، همایش‌ها، مجلات علمی، مراکز آموزشی و منابع پایه نام‌شناسی پرداخته است. وی اشاره می‌کند که نام‌شناسی در جهان غرب از لایه‌ای بالاتر بررسی می‌شود و راهکارهایی برای پیشبرد این علم نیز ارائه می‌دهد.

پژوهش‌های هدف‌مند در حوزه جای نام‌شناسی، به عنوان بخش از حوزه نام‌شناسی به زبان فارسی نیز عمدتاً از اوایل دهه ۱۳۸۰ شمسی آغاز شده‌اند. از نخستین پژوهش‌های موجود در این زمینه می‌توان به رجبزاده (۱۳۷۸)، سیستانی (۱۳۸۲)، احدیان (۱۳۸۸)، بختیاری و احدیان (۱۳۸۸)، یدالهی کاخ (۱۳۸۹)، احدیان (۱۳۸۹) و اسدی (۱۳۸۹) اشاره کرد که در این دهه به مبحث بررسی جای نام‌ها پرداختند. بختیاری (۱۳۹۰) آلیانی (۱۳۹۰)، مردوخ و باستانی راد (۱۳۹۲)، رفاهی (۱۳۹۴)، ملیحی و کیشه‌خاله (۱۳۹۵)، تهامی و کاویانی راد (۱۳۹۵)، سبز علیپور (۱۳۹۶)، رضایی (۱۳۹۷)، اساطوریان (۱۳۹۸)، برجیان (۱۳۹۸)، قلعه خانی و دورودی (۱۳۹۸)، حیدری و برآبادی (۱۳۹۹)، اساطوریان (۱۴۰۰)، طامه (۱۴۰۰) نیز از دیگر پژوهش‌هایی هستند که در سال‌های اخیر در زمینه جای نام‌شناسی انجام پذیرفته‌اند.

1. Crystal
2. Hajdú
3. De Stefani

پژوهش حاضر قرار نیست به ریشه‌شناسی نام کشورها پرداخته شود چراکه آثار معتبری در این زمینه وجود دارد. در عوض، هدف اصلی این پژوهش بررسی میزان عوامل اجتماعی موثر بر نام کشورهای اروپایی و همچنین نحوه کاربرد آن‌ها در فارسی رایج در ایران است. در چنین شرایطی، طبیعی است که باید به معتبرترین آثار موجود در این زمینه استناد کرد. به این منظور در بخش ارائه داده‌ها، از چند اثر مختلف برای بررسی ریشه‌شناختی جای‌نام‌ها استفاده شده است. سپس در بخش تحلیل داده‌ها، عوامل موثر بر نام‌گذاری، دسته‌بندی و همچنین ترجمه فارسی نام کشورهای اروپایی از جانب نگارندگان مورد بررسی قرار گرفته است.

ارائه داده‌ها

بنا به باور اورت‌هت^۱ (۲۰۰۰: XIII) در رابطه با جای‌نام اروپا چند فرضیه وجود دارد. براساس یکی از این فرضیات، اروپا از نام ملکه و معشوقه زئوس^۲ یکی از خدایان اساطیری یونان باستان گرفته شده است. یکی دیگر از فرضیات این است که معنای تحت‌اللفظی آن «سرزمین اصلی^۳» است؛ چراکه قلمرو اصلی امپراطوری یونان را در برمی‌گرفته است. فرض دیگر نیز این است که این جای‌نام از ریشه واژه فینیقی ereb به معنی غرب یا سرزمین غروب خورشید گرفته شده است. در ادامه جای‌نام ۴۷ کشور اروپایی و اطلاعات زبان‌شناختی مربوطه به ترتیب الفبا ارائه خواهد شد.

آذربایجان

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Azerbaijan است. از آنجایی که این کشور تا حدود ۲۰۰ سال پیش بخشی از ایران محسوب می‌شده است، طبیعی است که ریشه آن به ایران باستان برگردد. شاهمیری (۱۳۹۸: ۵۱) اشاره می‌کند که آذربایجان از ریشه اوستایی «آتره‌پاتکان» گرفته شده است؛ وی بیان می‌کند که این واژه در گذشته با نام‌هایی همچون «آترپات»، «آذربادگان»، «آتروپاتن» و «آذربایجان» نیز به کار می‌رفته است که همگی ریشه در واژه اوستایی مذکور دارند. با اینحال، نام‌های مذکور برای اشاره به آذربایجان ایران به کار می‌رفته‌اند و منطقه‌ای که امروزه کشور آذربایجان است تا پیش از سال

مطالعه نام‌های جغرافیایی می‌توان تحولات سیاسی و اجتماعی که در سیر تاریخی کشورها بسیار شاهد آن بوده‌ایم را ردیابی کرد. آن‌ها بیان می‌کنند یکی از نشانه‌هایی که مردم یک ملت و زبان آنان را نشان می‌دهد، نام‌های شهرها و کشورهاست چراکه مردم هر منطقه این جای‌نام‌ها را از زبان خود پدید آورده و به کار می‌برند. عوامل سیاسی و نظامی را می‌توان از انگیزه‌های مهم و اساسی در شکل‌گیری نام‌گذاری جای‌نام‌ها می‌داند چراکه عوامل سیاسی بر انتخاب، تغییر و یا حفظ نام‌های مکان‌ها یا سرزمین‌ها تاثیر مستقیمی دارند. بررسی تاریخی نام کشورها نشان می‌دهد که گاهی اوقات عوامل سیاسی و تغییر حکومت‌ها مستقیماً منجر به تغییر نام کشورها شده است.

پیکره و روش انجام پژوهش

پژوهش حاضر، پژوهشی توصیفی-تحلیلی است که روش جمع‌آوری داده‌های آن، کتابخانه‌ای خواهد بود. پیکره پژوهش شامل ۵۴ جای‌نام اروپایی است. لازم به ذکر است که به منظور دستیابی به این پیکره، از اطلاعات سایت سازمان ملل به آدرس un.org/dgacm/en/content/regional-groups استفاده شده است. در این سایت مجموع کشورهای اروپایی ۴۸ مورد معرفی شده؛ در حالی که براساس سایت معتبر worldometers.info قاره اروپا شامل ۴۴ کشور است. نگارندگان با انطباق این دو فهرست و اضافه کردن کشورهای «قبرس»، «جزایر فارو» و «جبل‌الطارق» از سایت فوق به فهرست سازمان ملل به مجموع ۵۱ کشور اروپایی رسیدند. علاوه بر این، در فهرست سازمان ملل «بریتانیای کبیر» به عنوان یک کشور معرفی شده و مستقلاً نامی از «انگلستان»، «اسکاتلند» و «ولز» نیامده است. با توجه به هدف پژوهش حاضر، این سه جای‌نام نیز به فهرست جای‌نام‌های اروپایی اضافه شده و پیکره پژوهش مجموعاً از ۵۴ جای‌نام اروپایی تشکیل شده است.

به منظور انجام پژوهش، در وهله نخست براساس معیارهای اجتماعی در بررسی جای‌نام‌ها (آگی‌کوم، ۲۰۰۶)، به تعیین عوامل موثر در نام‌گذاری هر کدام از جای‌نام کشورهای اروپایی خواهیم پرداخت تا بر اساس بسامد وقوع هر معیار بتوان سلسله‌مراتب رده‌شناختی برای عوامل موثر در کاربرد جای‌نام کشورهای دنیا ارائه کرد. در مرحله دوم نیز، نحوه کاربرد هر جای‌نام در زبان فارسی بر اساس اصول ترجمه‌شناسی مورد تحلیل و بررسی قرار خواهد گرفت. در

1. Everett-Heath
2. Zeus
3. Mainland

۱۹۱۸ با نام «آران»^۱ شناخته می‌شده است. به باور نوین (۱۳۹۴: ۵۹) این جای‌نام از دو بخش تشکیل شده است؛ «آذر» که همان «آتره» اوستایی است به معنی آتش و «پاتکان» به معنی نگهبان و پاسدار. شاهمیری (۱۳۹۸: ۵۱) بیان می‌کند که این نام به این دلیل به این منطقه داده شده است که تعداد زیادی از آتشکده‌های دین‌های ایران باستان را داشته است.

آلبانی

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Albania است. در زبان آلبانیایی به صورت Shqiperia به کار می‌رود. این کشور در گذشته با نام‌های دیگری همچون Arbanon, Epirus, Arbania شناخته می‌شده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۳). بنا به تعریف اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۱) این کشور از سال ۱۹۲۸ به این نام شناخته می‌شود. جای‌نام این کشور از نام لاتینی یک قبیله یونانی به نام Albanoi گرفته شده است که آن نیز برگرفته از واژه هندی‌اروپایی alb به معنی «کوه» است. بایقابیلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۷) نیز در مورد ریشه این جای‌نام اشاره می‌کنند که معنای تحت‌اللفظی آن «کشور کوه‌ها» است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۱) نیز اشاره می‌کند که سه چهارم مساحت این کشور از کوه تشکیل شده است که دلیل اصلی نام‌گذاری آن نیز همین ویژگی جغرافیایی است.

آلمان

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Germany است و در زبان آلمانی به صورت Deutschland به کار می‌رود که دارای معنای تحت‌اللفظی «سرزمین دوج‌ها» است. نام فارسی آن برگرفته از تلفظ فرانسوی نام این کشور است. بنا به تعریف اورت‌هت (۲۰۰۰: ۱۱۷) منظور از دوج در این کاربرد، زبان محلی قبایل آلمانی است. این زبان، زبانی محلی و در تقابل با زبان اصلی کلیسا یعنی لاتینی محسوب می‌شد. در نتیجه می‌توان چنین برداشت کرد که این جای‌نام در زبان آلمانی معنی «سرزمین مردم» می‌دهد که اشاره به مردم بومی و اصیل این منطقه دارد. با اینحال، جای‌نام این کشور در زبان‌های مختلف متفاوت است. اورت‌هت (۲۰۰۰: ۱۱۷) بیان می‌کند که فرانسوی‌ها از واژه Allemand و اسپانیولی‌ها از واژه

Allemania برای اشاره به نام این کشور استفاده می‌کنند که برگرفته از قومی ژرمنی با نام Alemanni است. مالرب^۲ (۱۳۸۶: ۴۱۳) نیز در رابطه با ریشه جای‌نام فرانسوی آلمان اشاره می‌کند که این واژه در زبان فرانسوی معنای «سرزمین همه مردمان» یا «همه قوم‌های ما» می‌دهد. این کشور در زبان ایتالیایی با نام «Tedesco» که همان German است، در فنلاندی با نام «Saksa» برگرفته از قوم ساکسون^۳ و در زبان روسی با نام «Nemetchina» با معنای تحت‌اللفظی «قومی که زبان ما را نمی‌داند» شناخته می‌شود. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۳۰۷) بیان می‌کند که ریشه واژه German کاملاً روشن نیست، هود^۴ (۱۹۹۶: ۱۹۲) در فرهنگ ریشه‌شناسی خود واژه German به عنوان ارتباط نزدیک و برادرانه ترجمه کرده است که احتمالاً به نزدیکی ریشه آلمانی‌ها و انگلیسی‌ها برمی‌گردد.

آندورا

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Andorra است. اورت‌هت (۲۰۰۰: XIII) بیان می‌کند که جای‌نام این کشور از سال ۱۵۷۲ و پس از توافق اسپانیا و فرانسه به عنوان حکمرانان سابق این منطقه، با استناد به کلمه کاتالانی andurrial با معنی تحت‌اللفظی «سرزمین پوشیده از درختچه‌ها»^۵ گرفته شده است. بایقابیلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۷) اشاره کرده‌اند که معنای تحت‌اللفظی andurrial دشت سرسبز است که اشاره به ویژگی جغرافیایی این منطقه دارد. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۲۱) بیان می‌کند برخی ریشه این جای‌نام را به واژه عربی «al-Gandura» به معنی «زن عیاشی که آن را میراث موروها^۶ می‌دانند» نسبت می‌دهند چراکه این منطقه در دوره‌ای تحت حاکمیت مسلمانان قرار داشته است. وی بیان می‌کند که ماهیت چنین نامی که اعراب به این منطقه داده‌اند نامشخص است و در نتیجه فرضیه نخست در رابطه با ریشه این جای‌نام قابل قبول‌تر به نظر می‌رسد.

2. Malreb
3. Saxon
4. Hoard

۵. آندورا کشوری بین اسپانیا و فرانسه و با جمعیتی در حدود ۱۰۰ هزار نفر است که در برخی منابع از آن به عنوان ششمین کشور کوچک دنیا یاد می‌شود.

6. Shrub-Covered Land

۷. Moors: مسلمانانی که نژادی عربی-اسپانیایی-بربری داشتند.

1. Arran

اتریش

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Austria است. جای‌نام این کشور در زبان آلمانی که زبان رسمی کشور اتریش است، به صورت Österreich به کار می‌رود. این کشور در گذشته جای‌نام‌های Noricum و Ostarichi را داشته است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۱۷). نام فارسی آن برگرفته شده از تلفظ فرانسوی نام این کشور است. پژوهش بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۷) نشان می‌دهد که جای‌نام اتریش از واژه آلمانی Österreich گرفته شده است که این واژه در آلمانی از دو بخش Osterrey به معنی شرق و Reich به معنی سرزمین تشکیل شده است. بنا به تعریف اورت‌هت (۲۰۲۰: ۳۹) نیز این واژه تلفظ انگلیسی جای‌نام محلی این کشور است چراکه اتریشی‌ها، از واژه Österreich استفاده می‌کنند که برگرفته از نام شرقی‌ترین استان در زمان پادشاهی فرانکیش^۱، یعنی استان Ostmark است. این واژه دارای ریشه‌ای آلمانی و با معنای تحت‌اللفظی «پادشاهی شرقی» است.

ارمنستان

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Armenia است. نام این کشور به زبان ارمنی Hayastan است. به باور حسین‌طلایی (۱۴۰۲: ۲۷) ریشه این جای‌نام به شخصی به نام «هایک»^۲ برمی‌گردد که یکی از اسطوره‌های تاریخی ارمنیان محسوب می‌شود. شاهمیری (۱۳۹۸: ۶۲) نیز عقیده دارد که هسته مرکزی ملت ارمنی از ادغام اقوام ارمنی، خوری-اوراتو و هت-لوویا و هایاسا تشکیل شده است. به نظر وی، قوم هایاسا نام اسطوره خود، هایک، را به نام کشور گسترش داده‌اند. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۲۴) بیان می‌کند که معنای تحت‌اللفظی این جای‌نام «سرزمین هایک» است؛ از نظر وی هایک از نوادگان نوح پیامبر است. او اشاره می‌کند که واژه ارمنستان نیز برگرفته از واژه فارسی باستان Armina است. از نظر وی، در افسانه‌های یونانی ارمنستان برگرفته از نام قبیله‌ای با نام ارمنی است که قبیله نیز نام خود را از یکی از آرگونوت‌های یونانی^۳ به نام Armenios گرفته است. علاوه بر این وی احتمال می‌دهد که جای‌نام ارمنستان با

نام قبیله‌ای به نام Aramaean که در شمال سوریه زندگی می‌کرده‌اند، ارتباط دارد.

اسپانیا

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Spain است. در زبان اسپانیولی به صورت Espana به کار می‌رود. این کشور در گذشته با نام‌های Iberia, Spania, Hispania, al- دیگری همچون Andalus شناخته می‌شده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۳۰۱). شاهمیری (۱۳۹۸: ۷۰) ادعا می‌کند که اسنادی وجود دارد که نشان می‌دهد اسپانیا ریشه ایرانی دارد. وی با استناد به مورخانی همچون احمد بن یحیی بلاذری، محد بن عمر واقدی و شجاع‌الدین شفا ادعا می‌کند که این جای‌نام با واژه پهلوی «سپاهان» در ارتباط است چراکه بنان‌گذار سلسله «ایشپان یا ایشبان» از مهاجرانی بوده‌اند از اصفهان به اسپانیای کنونی مهاجرت کرده‌اند. با این وجود، در هیچ کدام از منابع اروپایی به چنین ریشه‌ای اشاره نشده است. بنا به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۲۰: ۴۹۶)، جای‌نام این کشور از واژه Span رایج در بین گویشوران پانیک^۴ که در منطقه کارتاژ (تونس کنونی) ساکن بودند، گرفته شده است. معنای تحت‌اللفظی این واژه «خرگوش» است. وی بیان می‌کند که برخی، ریشه این جای‌نام را به کلمه فینیقی hare که معنی «خرگوش صحرایی» می‌داده است، مرتبط می‌دانند. بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) اما در رابطه با جای‌نام این کشور دو فرضیه ارائه کرده‌اند: براساس فرضیه نخست، جای‌نام این کشور ریشه در واژه ezpana با معنی تحت‌اللفظی «ساحل» است و فرضیه دوم ریشه را به واژه Szpan با معنی «خرگوش» مرتبط می‌داند. آن‌ها اشاره می‌کنند که چون فراوانی این حیوان در منطقه از دیرباز زیاد بوده و تصویر خرگوش در سکه‌های دوران باستان اسپانیا وجود دارد، احتمالاً فرضیه دوم قابل قبول تر است؛ البته آن‌ها اذعان دارند که بهترین تحلیل ریشه‌شناسی آن است که این جای‌نام را از واژه‌های فنلاندی i-shpanim با معنی «ساحل خرگوش‌ها» منشعب بدانیم. براساس این فرض، فینیقی‌های ساکن شرق مدیترانه هنگام شنا در ساحل اسپانیای کنونی، خرگوش‌های زیادی در منطقه مشاهده کرده و در نتیجه این نام را به آن منطقه داده‌اند.

1. Frankish Kingdom

2. Hayk

۳. گروهی از پهلوانان در اسطوره‌های یونان که همراه با جیسون در جستجوی پشم زرین سفر کردند.

4. Punic

5. Carthage

استونی

عامل نام‌گذاری این جای‌نام محسوب می‌شوند. بنابراین، جای‌نام این کشور کلمه‌ای مرکب به معنای «سرزمین قوم اسکات» است. مک‌آرتور^۵ (۱۸۷۴: ۲۱) نیز در معرفی تاریخچه اسکاتلند اشاره می‌کند که قوم Scoti در این منطقه ساکن شده و باعث نام‌گذاری آن به «سرزمین اسکات‌ها» شدند.

اسلواکی

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Slovakia است. در زبان اسلواواک به صورت Slovenska به کار می‌رود. در گذشته به این کشور مجارستان شمالی نیز می‌گفتند (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۲۸۸). نام فارسی آن برگرفته شده از واژه فرانسوی Slovaquie است. جای‌نام این کشور نیز از نام قبیله‌ای اسلاوی به نام Slovaks که در حدود قرن ۶ یا ۷ میلادی از سیلزی^۶ به این ناحیه کوچ کردند، گرفته شده است (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۴۹۰). تایت^۷ (۲۰۱۱: ۱۱) نیز بیان می‌کنند که قوم Slovak، با مهاجرت به این منطقه از اروپا زمینه‌ساز تشکیل کشوری شدند که به همین نام شناخته می‌شود.

اسلونی

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Slovenia است و در زبان محلی به صورت Slovenija به کار می‌رود (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۲۹۴). نام فارسی آن برگرفته از نام فرانسوی این کشور است. این کشور تا پیش از سال ۱۹۹۱ به عنوان یک جمهوری در کشور یوگسلاوی شناخته می‌شد. جای‌نام این کشور نیز از نام قبیله اسلاو، گرفته شده است. مردمان اسلاو یک گروه قومی و گویشوران یکی از شاخه‌های زبان‌های هندواروپایی هستند (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۴۹۰).

انگلستان

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی England و برگرفته از نام قدیمی آن Englalond و Englalonde است که در قرن ۹ میلادی و با معنی سرزمین آن‌گوها (Angles) برای این کشور به کار رفته است. بنابراین این

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Estonia است. در زبان استونیایی به صورت Eesti به کار می‌رود (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۹). نام فارسی آن برگرفته شده از واژه فرانسوی Estonie است. جای‌نام استونی برگرفته از نام قومی به نام Eestii است که سواحل شرقی دریای بالتیک زندگی می‌کردند. برهمن اساس نام قدیم این کشور Estland به معنی سرزمین مردم Eestii بوده است. به باور اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۵۹) این قوم قبلاً خود را با نام Ma Rahvas معرفی می‌کرده‌اند؛ اما ریشه اصلی نام جدیدشان یعنی Eestii نامشخص است و نباید آن را به واژه آلمانی est به معنی شرق مرتبط دانست. اسپیلینگ^۱ (۲۰۱۰: ۱۱) نیز نام این کشور را برگرفته از قومی باستانی به نام Aesti می‌داند.

اسرائیل

جای‌نام این رژیم در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Isreal به کار می‌رود. به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۵۹) جای‌نام اسرائیل به واسطه نام قدیم این منطقه جغرافیایی داده شده است. ریشه آن نیز به نام حضرت یعقوب فرزند اسحاق و نوه حضرت ابراهیم برمی‌گردد. براساس آنچه در تورات ذکر شده، اسم یعقوب به واسطه گلاویز شدن با خدا به اسرائیل تغییر کرده و نوادگان وی به قوم بنی اسرائیل مشهور شدند.

اسکاتلند

این جای‌نام در مجامع بین‌المللی، زبان انگلیسی و زبان رسمی این کشور به صورت Scotland به کار می‌رود. به باور کالینینا^۲ (۲۰۲۳: ۳) جای‌نام این کشور برگرفته از نام لاتینی قبیله گیل‌ها^۳ یعنی واژه Scoti است. اسکات‌ها که قومی ایرلندی بودند، پس از خروج رومیان در سال ۴۲۳ میلادی به بریتانیای کنونی یورش بردند و در آنجا ساکن شدند. واژه لاتینی Scoti نیز برگرفته از واژه یونانی Skotos و به معنی تاریکی و تیرگی^۴ است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۴۷۳) نیز بیان می‌کند قومی ایرلندی با نام Scoti در قرن پنجم میلادی به منطقه‌ای به نام Caledonia آمدند و

5. MacArthur

۶. Silesia: ناحیه‌ای در اروپای مرکزی که بخش عمده آن در لهستان واقع است.

7. Teich

1. Spilling

2. Kalinina

3. Gaels

4. darkness and gloom

را برگرفته از *diovi-telia* به معنی سرزمین روز و سرزمین نور می‌داند. لازم به ذکر است که فرضیه نخست در رابطه با جای‌نام ایتالیا مقبولیت بیشتری دارد. پژوهش‌های بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) و دوگان^۳ (۲۰۱۴: ۴) نیز معنی تحت‌اللفظی «کشور گوساله‌ها» برای ایتالیا را تایید کرده‌اند.

ایسلند

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و انگلیسی *Iceland* است. در زبان ایسلندی این جای‌نام به صورت *Island* به کار می‌رود و جای‌نام قدیمی آن *Snaeland* است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۴۷). به باور اورت‌هت (۲۰۲۰: ۲۲۴). این جای‌نام به منظور نشان دادن ویژگی جغرافیایی این کشور به کار رفته است و نشان‌دهنده کوه‌های یخ‌شناور در این سرزمین است. بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) نیز چنین تحلیلی از ریشه این جای‌نام ارائه کرده‌اند.

ایرلند

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی *Ireland* است. در زبان رسمی این کشور، یعنی زبان ایرلندی این جای‌نام به صورت *Eire* به کار می‌رود و جای‌نام‌های *Hibernia*, *Eriu*, *Scotia* در گذشته برای اشاره به این کشور به کار می‌رفته‌اند (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۴۷). جای‌نام ایرلند از نام *Eriu* گرفته شده است. در فرهنگ اسطوره‌ای ایرلند، *Eriu* یکی از ایزدبانوهای ایرلندی محسوب می‌شود. جای‌نام این کشور در زبان لاتینی *Hibernia* بوده است که از واژه کلتی *Iverna* گرفته شده است (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۲۳۱). بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) ضمن تایید ارتباط جای‌نام ایرلند با ایزدبانوی اسطوره‌ای فرهنگ ایرلندی بیان می‌کنند که معنای تحت‌اللفظی این کشور «سرزمین حاصل‌خیز» است که به نقش الهه باستان در حاصلخیزی این کشور اشاره دارد. شاهمیری (۱۳۹۸: ۹۸) ادعا می‌کند که اگر فرضیه ارتباط نام ایرلند با فلز آهن (*Iron*) را بپذیریم، آن‌گاه ریشه جای‌نام این کشور به زبان اوستایی مرتبط خواهد بود؛ چراکه واژه آهن انگلیسی با *eisen* آلمانی و آن نیز از *ayanh* و *asen* اوستایی گرفته شده است. وی البته ادعان دارد که شواهد کافی برای پذیرش چنین فرضیه‌ای در دسترس نیست.

جای‌نام از نام قبیله‌ای ژرمنی به نام آنگلوهاست که جزو اولین اقوام ساکن در منطقه بریتانیایی کنونی بودند. براساس نظر اورت‌هت (۲۰۰۰: ۱۷۳) ریشه نام قوم آنگل نیز به واسطه شکل محل زندگی‌شان به آن‌ها اطلاق شده است. این اقوام از ساکنین شبه‌جزیره‌ای کوچک به نام *Anglia* در شمال آلمان بوده‌اند. این نام به واسطه شکل زاویه‌دار (*angular*) این جزیره به آن اطلاق شده است. علاوه بر این پژوهش‌های (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۱۵۵)، ماروسی^۱، ۲۰۲۱: ۱۱) و چترسون^۲ (۲۰۰۷: ۸) نیز این استدلال را تایید می‌کنند.

اوکراین

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت *Ukraine* است. در زبان اوکراینی به صورت *Ukraina* به کار می‌رود. جای‌نام قدیمی این کشور *Malorossiia* بوده است. به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۰۰: ۳۳۰) جای‌نام اوکراین از واژه روسی *okraina* گرفته شده است. در این زبان *u* به معنی کنار و *kray* به معنی ناحیه است. «ناحیه کناری» معنای تحت‌اللفظی این جای‌نام است. این جای‌نام از قرن ۱۹ میلادی به این کشور اطلاق می‌شود و پیش از آن برای مدتی، با نام «روسیه کوچک» شناخته می‌شد. بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) نیز اشاره می‌کنند که اوکراین واژه‌ای اسلاوی با معنی «خط لب مرز» است. (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۵۴۰) در رابطه با ماهیت انتخاب چنین اسمی بیان می‌کند که چون این منطقه در ناحیه مرز روسیه از شرق تا کشورهای مشترک‌المنافع لهستان و لتونی در غرب گسترده شده است، روس‌ها چنین نامی به آن داده‌اند.

ایتالیا

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت *Italy* است و در زبان ایتالیایی به صورت *Italia* به کار می‌رود. بنا به باور اورت‌هت (۲۰۰۰: ۱۶۳) براساس باوری سنتی، نام این کشور برگرفته از نام قبیله *Vitali* گرفته شده است. نام این قبیله نیز با واژگان لاتینی *Vitulus* به معنی گوساله و *Witaloi* به منی پسران گاو در ارتباط است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۲۳۳) با تایید فرضیه فوق در مورد ایتالیا، به فرضیه دیگری اشاره دارد که جای‌نام ایتالیا

1. Marosi
2. Chesterton

3. Duggan

پادشاهی بریتانیا

بریتانیا به ناحیه‌ای اشاره دارد که شامل انگلستان، اسکاتلند، ولز و ایرلند شمالی می‌شود. جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت *the united kingdom of Britain* به کار می‌رود. به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۰۰: ۳۴۵) نام قدیم این منطقه *Albion* بوده است. در رابطه با ریشه این نام دو فرضیه وجود دارد. به اعتقاد ماروسی (۲۰۲۱: ۲۱) این کلمه از واژه لاتینی *albus* به معنی رنگ سفید، گرفته شده است. وی بیان می‌کند که دریانوردانی که از غرب اروپا به ساحل بریتانیا نزدیک می‌شدند، در اولین برخورد صخره‌های سفیدرنگ غول پیکری می‌دیدند و به همین دلیل این نام را به این منطقه داده‌اند. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۴۲) ضمن تایید وجود چنین فرضی بیان می‌کند که برخی دیگر این واژه را برگرفته از واژه هندی‌اروپایی *alb* به معنی کوه می‌دانند. کاربرد بریتانیا برای اطلاق به این منطقه از جانب یونانی‌ها ابداع شد. به باور ماروسی (۲۰۲۱: ۲۱) یونانی‌ها از واژه *Pritanoi* برای اشاره به مردمان ساکن در این منطقه استفاده می‌کردند. معنای تحت‌اللفظی آن «مردم شاخص» است که به باور وی اشاره به آن دارد که ساکنان بریتانیا روی بدن خود طراحی‌های مختلفی انجام می‌دادند. به تدریج این واژه یونانی به *Britons* تبدیل شد و نه تنها برای ساکنان آن بلکه برای اشاره به این منطقه جغرافیایی نیز به کار رفت. از سال ۱۷۰۷ و پس از ادغام اتحادیه انگلستان و ولز با منطقه اسکاتلند، نام *Britan* برای اشاره به کل این منطقه استفاده می‌شود. از سال ۱۸۰۱ و پس از اتحاد بریتانیا با ایرلند شمالی نیز این منطقه با نام *the united kingdom of Britain* شناخته می‌شود (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۳۴۵).

بلاروس

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی، زبان انگلیسی و بلاروسی به صورت *Belarus* است. این کشور در گذشته با نام‌های دیگری همچون *Belaya, Rus, Byelorussia* شناخته می‌شده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۶). در فارسی، این کشور با دو نام شناخته می‌شود. نام نخست، بلاروس که قرض‌گیری مستقیم این واژه از زبان روسی است. جای‌نام دوم این کشور در زبان فارسی، «روسیه سفید» است که ترجمه قرضی این جای‌نام در زبان روسی، «*Belaya Rus*» است. به باور اورت‌هت (۲۰۲۰: ۵۸)، جای‌نام بلاروس از سال ۱۹۹۱ به

تصویب رسیده است. این کشور پیش از آن جای‌نام «*Byelorussian Soviet Socialist Republic*» و قبل‌تر از آن نیز جای‌نام «*Belaya Rus*» را داشته است. در هر صورت در هر سه جای‌نام مذکور، بلاروس دارای معنای تحت‌اللفظی روسیه سفید (*Belaya*: سفید) است. اورت‌هت (همان) عقیده دارد، دلیل روشنی برای به کار بردن جای‌نام روسیه سفید بیان نشده است اما شاید منظور از سفید در این کاربرد مفهومی همچون «آزادی» داشته باشد چراکه در دوره‌ای این منطقه مورد حمله تاتارها قرار گرفت و ساکنین منطقه پس از پیروزی در دفاع از فرهنگ و زبان خود در مقابل این قوم، اصطلاح «روسیه سفید» و به تعبیر بهتر «روسیه آزاد» را برای آن به کار بردند. پژوهش‌های بازان^۱ (۲۰۱۴: ۱۷) و کاسماچ^۳ (۲۰۲۳: ۵) که به جنبه‌های تاریخ بلاروس پرداخته‌اند چنین ماهیتی برای جای‌نام بلاروس را تایید می‌کنند.

بلژیک

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و انگلیسی به صورت *Belgium* است. در زبان‌های رسمی این کشور شامل هلندی، فرانسوی و آلمانی به صورت‌های *Belgie, La Belgique, Belgien* به کار می‌رود. این کشور در گذشته با نام‌های دیگری همچون *Austrian Netherlands, Spanish Netherlands* شناخته می‌شده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۲۲). نام فارسی آن برگرفته از تلفظ فرانسوی است. این جای‌نام برگرفته از واژه «*Belgae*»، یعنی ساکنین شمالی گال (بخشی از امپراتوری روم باستان که شامل فرانسه، بلژیک و شمال ایتالیای کنونی می‌شود) در دوران روم باستان است (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۵۹). علاوه بر اورت‌هت، ون‌درسن^۴ (۲۰۱۶: ۱۵) نیز تایید می‌کند که برخی ریشه واژه «*Belgae*» را مرتبط با واژه هندی‌اروپایی *bolg* به معنی «زهد» و برخی دیگر آن را مرتبط با واژه کلتی *belo* به معنی «درخشانده و تابناک» می‌دانند. در این تعبیر، این واژه با ریشه اسلاوی *belo* به معنای سفید که در جای‌نام «روسیه سفید» به کار رفته بود، هم‌ریشه می‌شود.

بلغارستان

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی، انگلیسی و بلغاری

۱. جمهوری سوسیالیستی شوروی بلاروسی

2. Bazan

3. Kasmach

4. Vanderessen

دادن ناحیه بین رودخانه دورو و مینهو^۴ به کار می‌رفته است، برای اشاره به کل کشور مورد استفاده قرار گرفت. شاهمیری (۱۳۹۸: ۱۲۱-۱۲۰) از ارتباط این جای‌نام با واژگان پهلوی صحبت کرده است. وی بیان می‌کند که به باور برخی شواهد فرهنگی زیادی بین مردمان گیلان و فرهنگ پرتغالی دیده می‌شود که احتمال هم‌ریشه بودن بخش دوم این جای‌نام یعنی gal با گیلان را افزایش می‌دهد. وی ضمن تردید در این نظریات، با اطمینان از ارتباط این بخش با واژه کاله/کلات (klad/kalat) در پهلوی به معنی «قلعه» صحبت می‌کند.

ترکیه

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Turkey است. (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۵۳۵) عقیده دارد که ترک‌ها نام کشور خود را Anatolia که واژه‌ای یونانی است می‌نامند. به اعتقاد وی، نام بین‌المللی کشور ترکیه از اقوام اولیه ساکن در منطقه یعنی قوم ترک گرفته شده است. شهیدی (۱۳۷۶: ۲۲) در مورد معنی نام این قوم بیان می‌کند که واژه ترک از ریشه‌ای چینی با معنی دلیر و نیرومند گرفته شده است. شاهمیری (۱۳۹۸: ۳۱) هم اشاره می‌کند که اگرچه در بسیاری متون واژه ترک را از ریشه واژه ایرانی توران که اتفاقاً آن هم معنی دلیر و نیرومند می‌داند، اما این تصور اشتباه است.

جبل الطارق

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Gibraltar است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۷۴) بیان می‌کند که این جای‌نام از دو بخش تشکیل شده است. بخش اول برگرفته از نام طارق ابن زیاد، فرمانروایی از شمال آفریقا است و بخش دوم از ریشه عربی و به معنای کوه و صخره است. شاهمیری (۱۳۹۸: ۱۳۳) نیز ضمن تایید این مطلب بیان می‌کند که در آثار مورخان زیادی همچون طبری آملی، مقرئ تلمسانی، خلدون حصرمی، تمیمی مرکشی مالکی و ... به ایرانی بودن نژاد طارق ابن زیاد که در سال ۹۰ تا ۹۴ خورشیدی اندلس را فتح کرد اشاره شده است. وی عربی بودن بخش دوم این جای‌نام را رد کرده و عقیده دارد طارق با طریق در عربی به معنی راه بی ارتباط است. از نظر وی، طارق در عربی به معنی تاریکی است و به همین دلیل

Bulgaria است. اورت‌هت (۲۰۰۰: ۲۲) بیان می‌کند که ریشه آن از قوم بلغار که قومی ترکی-اسلاوی هستند گرفته شده است. فرضیه دیگری این جای‌نام را به واژه آلمانی burg به معنای برج و قلعه نسبت داده و اعتقاد دارد که معنای این جای‌نام اشاره به کسانی دارد که از دژ محافظت می‌کنند. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۸۲) نیز اعتقاد دارد برخی دیگر آن را از ریشه واژه ترکی Bulgha به معنای سمور و برخی آن را به نام رود ولگا^۱ در روسیه نسبت داده و می‌گویند افراد این قوم ابتدا در اطراف رود ولگا می‌زیستند و سپس به بالکان مهاجرت کرده‌اند.

بوسنی و هرزگوین

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Bosnie Herzegovine است. در زبان‌های رسمی این کشور یعنی بوسنیایی به صورت Hercegovina Bosna i هرزگوین می‌رود. این کشور در گذشته با نام‌های دیگری همچون Hum, Bosona, Zachumlje شناخته می‌شده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۲۹). ساختار جای‌نام این کشور از دو بخش تشکیل شده است. بخش نخست، برگرفته از نام یک رود، Bosna، (با شکل باستان Bosanius) است. بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) نیز اشاره می‌کنند که نام بوسنی برگرفته از رودخانه‌ای با همین نام است. بخش دوم، که شامل ناحیه کوچک جنوبی می‌شود، هرزگوین نام دارد که به معنای «قلمرو دوک» است. در واقع herceg به معنای دوک است که پسوند مالکیت نیز به آن متصل شده است (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۷۲).

پرتغال

جای‌نام این کشور به انگلیسی و در مجامع بین‌المللی و همچنین در پرتغالی Portugal است. پیش از آن این کشور با جای‌نام Lusitania نیز شناخته می‌شده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۲۳۶). به باور اورت‌هت (۲۰۲۰: ۴۱۲) و بیرمینگام^۲ (۲۰۰۷: ۲۵) جای‌نام پرتغال از اصطلاح لاتینی Portus cale به معنی «بندرگاه گرم» گرفته شده است. این نام برای اشاره به بندر پرتو به کار می‌رفته که در دهانه رودخانه دورو^۳ قرار دارد و هیچ‌گاه اثری از یخبندان در آن دیده نمی‌شده است. به تدریج این نام که در ابتدا برای نشان

1. Volga
2. Birmingham
3. Douro

4. Minho

نمی‌توان معنای تحت‌اللفظی «مسیر طارق» را برای این جای‌نام قطعی دانست.

جزائر فارو

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Faroe Islands است. در زبان رسمی این کشور، یعنی زبان دانمارکی نیز این‌جای‌نام به صورت Faroes به کار می‌رود (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۷۱). به نظر جای‌نام این کشور، ترجمه قرضی از زبان انگلیسی این‌جای‌نام است. براساس نظر بایقابیلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) نسخه محلی این‌جای‌نام از دو بخش far به معنی «گوسفند» و eyjar به معنی جزایر گرفته شده است و معنی تحت‌اللفظی «جزایر گوسفندها» می‌دهد. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۶۴) ضمن تأیید این تحلیل بیان می‌کند که نماد رسمی این کشور نیز تصویر یک گوسفند را نشان می‌دهد.

جمهوری چک

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Czech Republic است. در زبان رسمی این کشور، یعنی زبان چک این‌جای‌نام به صورت Ceska Republika به کار می‌رود. اورت‌هت (۲۰۰۰: ۶۳) بیان می‌کند که این‌جای‌نام از سال ۱۹۹۳ جایگزین جای‌نام قبلی این کشور یعنی چک‌اسلوواکی شد. به نظر وی، این‌جای‌نام از نام یک قبیله اسلاوی به نام cesi گرفته شده است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۲۶) نام این قبیله را برگرفته از نام بزرگ‌خاندان آن قبیله یعنی فردی افسانه‌ای به نام Cech می‌داند که رهبری این قوم را برای مهاجرت از شرق به این نقطه بر عهده داشت. معنای تحت‌اللفظی این واژه نیز «گروهی از جنگجویان» است.

دانمارک

این کشور در مجامع بین‌المللی و به زبان انگلیسی به صورت Denmark و در زبان دانمارکی نیز به صورت Danmark به کار می‌رود. این‌جای‌نام از نام قبیله‌ای سوئدی به نام Danes گرفته شده است که نخستین بار در این مکان ساکن شدند (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۷۱). در زبان دانمارکی واژگان march و mark به معنی مرز هستند. بنابراین جای‌نام دانمارک اشاره به محدوده قلمرو زندگی قبایل دان دارد. بایقابیلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) نیز در رابطه با این‌جای‌نام بیان کردند که ریشه آن از کلمه آلمانی dhen به معنی

سطح و mark به معنی مرز تشکیل شده است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۳۴) نیز اعتقاد دارد که احتمالاً ریشه اولیه نام این قبایل به واژه هند و اروپایی dhen به معنی «سطح» برمی‌گردد چراکه آن‌ها در جلگه پایین منطقه ساکن شدند.

روسیه

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Russia است. در زبان رسمی این کشور، یعنی زبان روسی این‌جای‌نام به صورت Rossiya به کار می‌رود (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۲۵۸). این‌جای‌نام برگرفته از نام قبیله‌ای وایکینگی به نام Rus است که در قرن ۹ میلادی از منطقه اسکاندیناوی به نزدیکی‌های شهر کیف کنونی (در کشور اکراین) آمده و در آنجا ساکن شدند. پیش از سال ۱۹۹۱ نیز جای‌نام این کشور پیشوند شوروی را داشت که در زبان روسی به معنای «شورایی» بوده است چراکه در آن دوران واحد اساسی حکومت روسیه در تمام سطوح، از ملی تا روستایی، شوراها بوده‌اند (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۴۵۰). بایقابیلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) نیز اشاره می‌کنند که جای‌نام روسیه از نام قبیله‌ای با همین نام گرفته شده است.

رومانی

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی، زبان انگلیسی و زبان رومانیایی Romania است. نام قدیمی این کشور Dacia بوده که نام نخستین اقوام ساکن در این منطقه است. این نام با توجه به روحیه تهاجمی قوم داجیا از یک واژه یونانی به معنی گرگ گرفته شده بود (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۲۴۴). به نظر هیچینز (۲۰۱۴: ۱۲) جای‌نام این کشور به واسطه ورود و سکونت اقوام رومی در قرن دوم به منطقه داجیا (مناطق مرکزی و شمالی رومانی کنونی) گرفته شده است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۴۴۷) ضمن تأیید مطلب فوق بیان می‌کند که در زمان حکومت تراژان^۲ (۹۸-۱۱۷ میلادی) بر امپراتوری روم باستان بود که نام رومانی برای اشاره به کل کشور به کار گرفته شد.

سان مارینو^۳

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی San

1. Hitchens

2. Trajan

۳. سن‌مارینو نام کشوری مستقل است که در بخش‌های از کشور ایتالیا قرار گرفته و با جمعیت حدود ۳۳ هزار نفر چه از لحاظ جمعیت و چه وسعت، پنجمین کشور کم‌جمعیت و پنجمین کشور کوچک دنیا محسوب می‌شود.

Schwyz که یکی از سه بخش اصلی کشور کنونی سوئیس بوده، گرفته شده است. جای نام این بخش نیز برای اشاره به قوم Schwyzers اطلاق می‌شده است. ریشه نام‌گذاری این قوم به این نام نیز با نام پادشاه این منطقه یعنی Mswati در ارتباط است.

صربستان

جای نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Serbia است. بنا به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۰۰: ۳۲۸) جای نام این کشور از قومی به نام صرب‌ها گرفته شده است. وی بیان می‌کند که دو فرضیه در رابطه با ریشه نام این کشور وجود دارد. فرضیه نخست، این جای نام را برگرفته از کلمه Srb از زبان‌های اسلاوی می‌داند که معنی «روابط خویشاوندی» می‌دهد. فرض دیگر، ریشه این جای نام را به زبان‌های ایرانی منتسب دانسته است؛ واژه‌های پهلوی Salv به معنی «توده و گروه» و واژه پارسی Sarv به معنی «گونه درخت» را مرتبط با نام صرب‌ها دانسته‌اند. تمپرلی^۴ (۱۹۱۹: ۲۰) نیز به ارتباط نام قوم صرب با واژه پهلوی اشاره کرده است.

فرانسه

جای نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی France است و در زبان فرانسوی به صورت La France Gaul, Francia نام‌های قدیمی این کشور بوده‌اند. اورت‌هت (۲۰۰۰: ۹۶) بیان می‌کند که از سال ۱۷۹۲ این جای نام برای کشور فرانسه به کار می‌رود. این جای نام برگرفته از نام قبایل آلمانی به نام فرانک‌ها است که بعد از سقوط امپراطوری روم سرزمین گال^۵ را فتح کردند. شاهمیری (۱۳۹۸: ۱۲۱-۱۲۰) از احتمال ارتباط واژه gal با واژه فارسی گیلان صحبت کرده است. (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۳۲۳) بیان می‌کند که واژه فرانک از ریشه آلمانی باستان franka و به معنی «خشم‌آلود»^۶ گرفته شده است.

فنلاند

جای نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Finland است. در زبان رسمی این کشور یعنی زبان فنلاندی به صورت Suomi رایج است. بنا به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۰۰:

Marino است. به باور (اورت‌هت، ۲۰۰۰: XV) ریشه این جای نام از نام یک سنگ‌تراش مسیحی به نام Marinus گرفته شده است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۴۶۶) نقل می‌کند که این سنگ‌تراش در حدود سال ۳۰۰ پس از میلاد، زادگاهش دالماسی^۱ را ترک کرد. در آن دوران امپراتور دیوکلتیانوس، موج عظیمی از آزار و اذیت مسیحیان به راه انداخته بود و مارینوس به دلیل در امان ماندن از این آزارها در کوه تیتانو^۲ پناه گرفت. به تدریج مسیحیان زیادی به وی در بالای این کوه پیوسته و جامعه‌ای مسیحی بنیان گذاشتند. برهمن اساس ساکنین این منطقه نام سن مارینو با معنی تحت‌اللفظی «مارینوی قدیس» را برای آن برگزیدند. این جای نام کلمه‌ای مرکب است که از دو واژه Saint به معنی قدیس و Marino که برگرفته از نام سنگ‌تراش است، تشکیل شده است.

سوئد

جای نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Sweden و در زبان رسمی این کشور، یعنی زبان سوئدی Sverige است؛ جای نام Svithiod نیز در گذشته برای اشاره به این کشور به کار می‌رفته است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۳۱۷). نام فارسی آن برگرفته شده از فرانسوی Suede است. جای نام این کشور از نام قبایل آلمانی Sveal و Sviones گرفته شده است. به نظر اورت‌هت (۲۰۲۰: ۵۰۸) واژه Sveal در واقع اشاره به دستکش‌های معرفی دارد که در Svithiod تولید می‌شدند و به تدریج به جای نام این کشور تبدیل شده است. فروخت^۳ (۲۰۰۴: ۱۲۱) نیز ریشه ساکنان کنونی سوئد را قبایلی آلمانی می‌داند که باعث نام‌گذاری کنونی این کشور شده‌اند.

سوئیس

جای نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Switzerland است. در زبان‌های رسمی این کشور، صورت‌های Svizzera برای ایتالیایی‌زبانان، La Suisse برای فرانسوی‌زبانان و Die Schweiz برای آلمانی‌زبانان به کار می‌رود و جای نام Helvetia نیز در گذشته برای اشاره به این کشور به کار می‌رفته‌اند (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۳۲۳). نام فارسی آن برگرفته شده از فرانسوی Suisse است. به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۲۰: ۵۰۸) جای نام این کشور از نام

4. Temperley

۵. Gaul: منطقه‌ای در غرب اروپا که امروزه فرانسه، بلژیک، غرب سوئیس و بخش‌هایی از هلند و آلمان در آن قرار دارند.

6. fierce

1. Dalmatia

2. Titano

3. Frucht

مورد این جای‌نام این است که در قرن ۱۷ میلادی، واژه cravat برای اشاره به نوعی شال گردن به کار می‌رفت که برای نخستین بار مزدوران اهل کرواسی که در خدمت دولت فرانسه بودند می‌پوشیدند (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۴۶)، (شاهمیری، ۱۳۹۸: ۱۹۳). براساس ادعای دیگری، مالکولوم^۳ در پژوهشی با عنوان ارتباط قومی ایرانی‌ها با اقوام یوگسلاوی بیان می‌کند که اقوام ایرانی که وارد یوگسلاوی شدند شال‌هایی را به سر داشتند که به محض ورود به مقصد آن را به گردن خود آویزان می‌کردند و چون نام آن قوم از واژه اوستایی Choroatos و اسلاوی باستان khruvat گرفته شده بود، به این نوع پوشش کروات گفته شد. پژوهش هرترفلد^۴ (۱۹۴۱: ۳۰۸) نیز این استدلال را تایید می‌کند. این واژه در زبان فرانسوی رایج و سپس به صورت قرض‌گیری شده در زبان فارسی به شکل کروات به کار رفته است.

قبرس

جای‌نام قبرس در زبان انگلیسی و مجامع بین‌المللی به صورت Cyprus به کار می‌رود. در این کشور زبان‌های یونانی و ترکی، زبان‌های رسمی هستند؛ نام این کشور در زبان یونانی Kipros و در ترکی Kibris است. بهمنش (۱۳۸۶: ۳۰۴) عنوان می‌کند که جزیره قبرس در هزاره دوم پیش از میلاد با نام‌های Kition و Alashiy خوانده می‌شده. در تورات نیز از آن با عنوان Elishah یاد شده است. وی بیان می‌کند که در دوره‌ای نیز این جزیره با نام idnana با معنی تحت‌اللفظی «جزیره دانایی‌ها» به کار می‌رفته است. براساس نظر اورت‌هت (۲۰۰۰: ۵۴) این کشور پیش از این جای‌نام‌هایی همچون Makaria, Alashiya, Aeria, Iatanana داشته است. ریشه اصلی جای‌نام این کشور به معادن مس گسترده‌ای مرتبط است که در این جزیره وجود داشته و دارد. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۲۵) بیان می‌کند که جای‌نام اولیه این کشور یعنی Aeria از واژه لاتینی aes به معنی مس گرفته شده است. در دوران امپراطوری روم این جزیره منابع اصلی مس بوده و در نتیجه این محل به aes Cyprium به معنی منبع مس معروف شده است. به تدریج این واژه به صورت کوتاه‌شده Cyprium به کار رفته که علاوه بر ایجاد جای‌نام این کشور منجر به تولید واژه cooper در زبان انگلیسی نیز شده

(۸۷) این جای‌نام که از سال ۱۹۱۷ به این کشور اطلاق می‌گردد، برگرفته از نام قوم Finns است. واژه Finns از صورت آلمانی خود یعنی finna به معنی «فلس ماهی»^۱ گرفته شده است که اشاره به نوع لباسی دارد که قبایل فینی در دوران گذشته به تن می‌کردند. معادل فنلاندی این واژه، Suomu است که اثر آن در جای‌نام محلی این کشور نیز مشهود است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۶۷) نیز بیان می‌کند که فرضیه دیگری در رابطه با جای‌نام محلی این کشور وجود دارد. براساس این فرضیه، جای‌نام Suomi از واژه سوئدی somi گرفته شده است. این واژه در سوئدی باستان به معنی «توده مردم» است. وی بیان می‌کند که احتمالاً سوئدی‌ها طبق نگاهی نژادپرستانه، قوم Finns را به عنوان ساکنین طبقه پایین و درجه دوم با این نام صدا می‌زدند.

کرواسی

در مجامع بین‌المللی جای‌نام کرواسی به صورت Croatia به کار می‌رود. این در حالی است که جای‌نام این کشور در زبان کرواتی به صورت Hrvatska است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۴۶). بنا به اعلام شاهمیری (۱۳۹۸: ۱۸۹) فرضیات مختلفی درباره ریشه نام کرواسی ارائه شده است. فروخت (۲۰۰۴: ۸۹) بیان می‌کند که برخی ریشه آن را به شهری باستانی در نزدیکی قندهار امروزی مرتبط می‌دانند که به نام هرئووتیس، harauvatis نامیده می‌شده است که با واژه‌ها هور/خور فارسی به معنای خورشید در ارتباط است. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۲۳) دو فرضیه برای جای‌نام کرواسی مفروض است. فرضیه نخست برپایه این ادعا بنا شده که کروات‌ها اساساً قومی ایرانی بودند که ۱۷۰۰ سال پیش از ایران به شبه جزیره بالکان مهاجرت کردند و به تدریج در یوگسلاوی، بوسنی و کرواسی کنونی ساکن شدند. نام کرواسی نیز برگرفته از کلمه‌ای ایرانی رایج در زبان اوستایی، Choroatos، به معنی «دوستانه» است. فرض دوم این است که این جای‌نام از واژه‌ای قفقازی^۲، hrbat، برای اشاره به ساکنان کوه‌های جنوبی در ساحل دریای آدریاتیک نشأت گرفته است. وی بیان می‌کند که این واژه احتمالاً از ریشه آسی xurvāt به معنی نگهبان و محاذ گرفته شده است؛ چراکه اقوام ساکن در آن کوه‌ها وظیفه نگهبانی داشته‌اند. جای‌نام رایج در زبان کرواتی نیز شباهت زیادی به این ریشه دارد. نکته جالب در

3. Malcolm
4. Hertzfld

1. fish-scale
2. Caucasus

لتونی

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Latvia است. در زبان رسمی این کشور به صورت Latvija رایج است. در گذشته نیز جای‌نام‌های Livonia/Livland برای این کشور به کار می‌رفته است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۷۸). فروخت (۲۰۰۴: ۵۶) بیان می‌کند که این جای‌نام این کشور در آلمانی به صورت Livland و در لاتینی به صورت Livonia به کار می‌رود که همگی به نام این قبیله اشاره دارند. بنا به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۲۰: ۲۸۸) ریشه نام لتونی از نام یک قبیله بالتی به نام Latvī (گرفته شده است. این واژه به صورت تحت‌الفظی معنی «پاک‌کنندگان جنگل»^۳ می‌دهد.

لوگزامبورگ

این جای‌نام در زبان انگلیسی و مجامع بین‌المللی به صورت Luxembourg به کار می‌رود. در این کشور سه زبان رسمی آلمانی، فرانسوی و لوگزامبورگی (از زبان‌های هندی اروپایی، شاخه ژرمنی) رایج است. در آلمانی به صورت Grossherzogtum Luxemburg، در فرانسوی به صورت Grand-Duché de Luxembourg و در زبان لوگزامبورگی به صورت Grand Duchy of Luxembourg به کار می‌رود (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۹۲). جای‌نام این کشور برگرفته از یک واژه لاتینی برای نام‌گذاری یکی از قلعه‌های امپراطوری روم است. معنای تحت‌الفظی این جای‌نام «دژ کوچک»^۴ است (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۳۰۷).

لهستان

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Poland است و در زبان لهستانی به صورت Polska به کار می‌رود. به باور اورت‌هت (۲۰۰۰: ۲۲۵) جای‌نام Poland از نام قبیله‌ای با عنوان Polanie به معنی «مردمان دشت و صحرا» گرفته شده است. در واقع نام این قبیله ریشه در کلمه Pole دارد که معنی دشت می‌دهد. به باور اورت‌هت (۲۰۲۰: ۴۱۹) این نام به این دلیل به این قوم اطلاق شد که در دشت باز ساحل رودخانه Warta سکونت یافتند. سرقیله این قوم Piast افسانه‌ای در سال ۸۷۰ میلادی قبایل پراکنده لهستانی را واحد کرد و نام

است. بنا به ادعای هیل^۱ (۲۰۱۰: ۸۲) واژه انگلیسی رایج برای درخت سرو یعنی cypress tree نیز از جای‌نام قبرس گرفته شده است. این در حالی است که دیگر جای‌نام قدیمی این کشور، یعنی Makaria به معنی مبارک و متبرک^۲ است. شاهمیری (۱۳۹۸: ۱۷۰) نیز ضمن تایید ارتباط ریشه جای‌نام قبرس با مس و درخت سرو، به چند فرضیه دیگر نیز اشاره می‌کند. وی عنوان می‌کند که برخی این جای‌نام را با نام کورش کبیر هخامنشی مرتبط دانسته‌اند؛ چراکه کوروش در زبان‌های اروپایی به صورت kurod/cyrus به کار رفته که با صورت‌های Kypres، Cyprus و Kibris این جای‌نام مشابه است.

گرجستان

جای‌نام این کشور در زبان انگلیسی و مجامع بین‌المللی به صورت Georgia به کار می‌رود، در زبان گرجی، این کشور به صورت Sakartvelo به کار می‌رود که ریشه در نام خدای Kartlos، که نیای گرجیان بوده است، دارد. این کشور در گذشته با نام‌هایی همچون Colchians و Iberians نیز شناخته می‌شده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۷۴). در رابطه با جای‌نام گرجستان چند فرضیه وجود دارد. براساس یکی از این فرضیات، جای‌نام این کشور به علت محبوبیت بالای جرجیس قدیس (Saint George) در بین مردمان این منطقه به کار گرفته شده است. جرجیس قدیس، یکی از سربازان روم باستان بود که به دلیل پافشاری در اعتقادات مذهبی خود به مسیحیت، کشته شد. این در حالی است که ژان شاردن، پژوهشگر فرانسوی قرن ۱۸ میلادی، ریشه این جای‌نام را به واژه‌ای یونانی به معنی کشاورزی نسبت داده است و اشاره می‌کند این نام به واسطه رونق کشاورزی در این منطقه به این کشور داده شده است. این در حالی است که فرضیه ضعیفی نیز وجود دارد که نام گرجستان را به واژه گرگ فارسی ربط داده است اما منابع معتبری چنین استنادی را تایید نکرده‌اند (اورت‌هت: ۲۰۲۰: ۱۸۴). شاهمیری (۱۳۹۸: ۱۴) اشاره می‌کند که شواهد کافی برای احتمال وجود ارتباط میان جای‌نام گرجستان با گرگ، گرگسار و گرگین، دلاوران ایرانی و تورانی، و یا هم‌ریشه بودن آن با گرگان در زبان فارسی که از سوی برخی ادعا شده است، وجود ندارد.

3. Forest Clearer

4. Little fortress

1. Hill

2. blessed

برگرفته شده از فرانسوی Malt است. جای‌نام این کشور، برگرفته از یک کلمهٔ فینیقی است که معنی «پناهندگان» می‌دهد. این جای‌نام به این دلیل انتخاب شده است که افراد فینیقی زیادی به این منطقه پناهنده شده و در آن ساکن شدند (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۳۱۹).

مجارستان

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Hungary است. در زبان رسمی این کشور یعنی زبان مجاری به صورت Magyarország رایج است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۴۲). به باور اورت‌هت (۲۰۲۰: ۲۲۱) جای‌نام انگلیسی این کشور از واژهٔ ترکی On ogur گرفته شده است که به معنای «ده تیر پیکان^۱» است. این واژه اشاره به ده قبیلهٔ محلی شامل هفت قوم Magyar و سه قوم kavar دارد که سواحل شمالی دریای سیاه زندگی می‌کردند و سپس به مکانی که امروزه مجارستان نام دارد حرکت کرده‌اند. وی بیان می‌کند که فرضیهٔ ارتباط جای‌نام Hungary به huns چندان قابل دفاع نیست. براساس نظر فروخت (۲۰۰۴: ۱۱۲) نیز فرضیه‌ای وجود دارد که بیان می‌کند سیلاب نخست جای‌نام انگلیسی این کشور برگرفته از هان‌ها است. هان‌ها مردمان زردپوست آسیایی بودند که به سرکردگی فردی به نام آتیل، اروپای شرقی و مرکزی را مورد تاخت و تاز قرار دادند و افراد زیادی در مکانی که امروزه مجارستان نام دارد را به قتل رساندند. اورت‌هت (همان) بیان می‌کند که جای‌نام این کشور در زبان مجارستانی نیز مرتبط با نام قبایل محلی است؛ براین اساس، چون قوی‌ترین قوم در میان ده قبیلهٔ مذکور قوم مجاری^۲ بوده است، نام آن‌ها برای اشاره به کل این قبایل در جای‌نام این کشور به کار رفته است.

مقدونیه

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Macedonia به کار می‌رود. در زبان رسمی این کشور، مقدونیه‌ای، صورت Makedonija رایج است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۹۴). به باور جای‌نام مقدونیه برگرفته از نام یک قبیلهٔ یونانی به همین نام است. مقدونیان مردمانی بودند که در روزگار باستان در شمال یونان میان دو رود آلیاکمون و واردار می‌زیستند. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۳۱۰) بیان

را به آن‌ها نهاد (بایقابیلو و همکاران، ۲۰۱۹: ۸۱۸). در رابطه با واژهٔ لهستان در زبان فارسی نیز خیراندیش و شایان (۱۳۷۰: ۱۹۸) عقیده دارند که در قرن ششم میلادی اقوام اسلاو میان سه برادر تقسیم شد که یک از آن‌ها «له» یا «لخ» نام داشت. از این‌رو منطقه تحت قلمرو وی را لهستان نامیده‌اند.

لیتوانی

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Lithuania است. در زبان رسمی این کشور به صورت Lietuva رایج است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۸۴). بنا به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۲۰: ۲۹۸) خاستگاه دقیق این جای‌نام مشخص نیست. با این حال دو فرضیه در این رابطه وجود دارد. براساس فرض نخست، این جای‌نام باید با نام رود کوچکی در این کشور به نام Lietava مرتبط باشد؛ اگرچه بسیاری این پیشنهاد را رد کرده و بیان می‌کنند که چنین رود کوچکی نمی‌تواند الهام‌بخش نام‌گذاری یک کشور باشد. فرضیه دوم بیان می‌کند که جای‌نام این کشور از واژهٔ Leičiai گرفته شده که نام قبیله‌ای جنگجو در قرن ۱۳ میلادی است که در مخالفت با حاکمان لیتوانی شورش کرده بودند.

لیختن‌اشتاین

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Liechtenstein است. در زبان رسمی این کشور یعنی زبان آلمانی به صورت Liechtenstein رایج است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۸۹). نام فارسی آن برگرفته شده از نحوهٔ تلفظ آلمانی آن است. بنا به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۲۰: ۲۹۵) ریشهٔ جای‌نام این کشور به برگرفته از نام خاندان پادشاهی این کشور گرفته شده است. البته لازم به ذکر است که نام این خاندان پادشاهی نیز برگرفته از نام قلعه‌ای واقع در جنوب اتریش است؛ Liechtenstein Castle. تحلیل ساختار واژهٔ کلمهٔ آلمانی Liechtenstein نشان می‌دهد که از دو بخش liecht، به معنی براق و روشن و Stein به معنی سنگ تشکیل شده است که اشاره به عظمت این قلعه دارد.

مالت

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Malta است. در گذشته جای‌نام Melita برای این کشور رایج بوده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: XI). نام فارسی آن

1. Ten Arrows

2. Megyers

به معنی صخره گرفته شده باشد.

مونتنگرو

جای‌نام این کشور در زبان انگلیسی و مجامع بین‌المللی Montenegro است. به باور اورت‌هت (۲۰۰۰: ۲۲۱) جای‌نام این کشور براساس ویژگی جغرافیایی این منطقه انتخاب شده است. این جای‌نام به واسطه جنگل‌های انبوه کاج در این منطقه مورد استفاده قرار گرفته است. کلمه Monte به معنی مناطق کوهستانی و negro به معنی تیره است. این ویژگی به واسطه تیرگی جنگل‌های کاج در آن نسبت داده شده است (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۳۴۷)

نروژ

جای‌نام این کشور در زبان انگلیسی و مجامع بین‌المللی Norway است. در زبان نروژی نیز جای‌نام Norge به کار می‌رود. به باور اورت‌هت (۲۰۰۰: ۲۱۶) جای‌نام این کشور از جانب قبایل آلمانی برای اشاره به گذرگاه دراز ساحلی از نوک غربی این کشور به شمالگان است. به عبارتی، Norway معادل North way و به معنی راه شمالی است. بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) نیز چنین تحلیلی از جای‌نام نروژ ارائه داده‌اند.

ولز

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Wales به کار می‌رود. اورت‌هت (۲۰۰۰: ۲۲۱) بیان می‌کند که نام این کشور از نام قبایل اولیه ساکن در این منطقه یعنی قوم «وال» که ریشه آلمانی Walh دارد، گرفته شده است. به اعتقاد وی، دلیل نام‌گذاری آن قوم به این اسم این بوده که آنگلو ساکسون‌ها ساکنین این بخش را به عنوان غریبه‌ها می‌شناخته‌اند و کلمه Walh در آلمانی باستان به معنی غریبه است.

هلند

جای‌نام این کشور در زبان انگلیسی و مجامع بین‌المللی Netherlands است. این کشور جای‌نام‌های دیگری داشته و دارد که برخی از آن‌ها همچنان در زبان‌های دیگر برای اشاره به این کشور به کار می‌روند؛ نام‌هایی همچون States General, Batavian Republic Dutch (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۲۰۷). از حدود سال ۱۸۱۴، جای‌نام Netherlands برای این کشور به کار می‌رود. این جای‌نام ترجمه تحت‌اللفظی واژه

می‌کند که نام این قوم نیز برگرفته از واژه یونانی mak به معنای بلند و مرتفع است؛ چراکه افراد این قبیله از کوه‌های بلند و مرتفع آمده‌اند و در نتیجه براساس ویژگی‌های فیزیکی محل زندگی‌شان نام‌گذاری شدند. نکته جالب این است که در زبان فرانسوی واژه Macedoine برای اشاره به ترکیب میوه‌جات و سبزیجات به کار می‌رود که ریشه در این حقیقت دارد که کشور مقدونیه دارای قبایل گوناگونی است.

مولداوی

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Moldova به کار می‌رود. جای‌نام قبلی این کشور Bogdania بوده است. اورت‌هت (۲۰۰۰: ۲۰۱) بیان می‌کند که براساس افسانه‌ها جای‌نام مولداوی از نام سگ شکاری شاهزاده ترانسیلوانی^۱ یعنی Molda گرفته شده است. براساس این افسانه، در سال ۱۳۵۹ میلادی، ملکه همراه با سگ شکاری خود در رودخانه‌ای غرق می‌شوند و نام این رودخانه مولدا می‌شود. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۳۴۴) ذکر می‌کند که پیش از آن، جای‌نام این کشور Bogdania بوده است که برگرفته از نام شاهزاده این کشور در آن دوران یعنی Bogdan بوده است. این در حالی است که بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) بیان می‌کنند در مورد ریشه جای‌نام این کشور چند فرضیه وجود دارد. نخست اینکه این جای‌نام از واژه‌های آلمانی با معنی «معادن» می‌آید، چراکه در رودخانه‌های این منطقه معادن زیادی وجود داشته است. فرضیه دیگر این است که این جای‌نام از واژه Molid و با معنی تحت‌اللفظی «درد و غم» گرفته شده است.

موناکو

جای‌نام این ایالت خودمختار در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی به صورت Monaco به کار می‌رود. به باور اورت‌هت (۲۰۲۰: ۳۴۵) این جای‌نام از واژه‌های فینیقی به معنای تحت‌اللفظی «مکانی برای استراحت» گرفته شده است. این در حالی است که پمبرتون^۲ (۱۸۶۷: ۲۱) ریشه موناکو را از واژه یونانی Monoikos می‌داند که از دو بخش mono به معنی تک و ikos به معنی خانه می‌داند. اورت‌هت (۲۰۲۰: ۳۴۵) بیان می‌کند که فرضیه دیگری بیان می‌کند که احتمالاً این جای‌نام از واژه لیگوری^۳ monegu

1. Transylvanian prince

2. Pemberton

3. Ligurian

تحلیل داده‌ها

پس از ارائه اطلاعات اولیه از پیکره پژوهش حاضر، شامل جای‌نام ۵۴ کشور اروپایی، در این بخش به بررسی زبان‌شناختی آن‌ها براساس دو معیار پرداخته و تبیین‌های حاصل از این بررسی ارائه خواهد شد.

معیار نخست برای بررسی جای‌نام‌ها مربوط به تعیین عامل اصلی در نام‌گذاری هر کشور بود. براین اساس بررسی ریشه‌شناختی هر جای‌نام بهترین روش برای چنین مطالعه‌ای محسوب می‌شود. بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که می‌توان ۶ عامل را در تعیین جای‌نام کشورهای اروپایی دخیل دانست. توزیع فراوانی این عوامل نشان داد که در ۲۸ کشور نام قوم یا قبیله، در ۱۰ کشور نام منطقه یا ویژگی جغرافیایی، در ۸ کشور نام شخص، در ۴ کشور نام حیوان، در ۳ کشور نام اثر تاریخی و نهایتاً در ۱ کشور نام عنصر طبیعی در تعیین جای‌نام نقش داشته‌اند. بنابراین می‌توان سلسله‌مراتبی به نحو زیر برای عوامل دخیل در نام‌گذاری کشورهای اروپایی در نظر گرفت:

قوم و قبیله > منطقه یا ویژگی جغرافیایی > شخص > حیوان > اثر تاریخی > عنصر طبیعی

جدول ۱. عوامل اصلی نام‌گذاری کشورهای اروپایی

معیار	تعداد	جای‌نام‌ها
قوم و قبیله	۲۸	آلبانی، آلمان، اسلوواکی، اسلونی، استونی، انگلستان، بلژیک، بلغارستان، مجارستان، دانمارک، فرانسه، فنلاند، لتونی، لیتوانی، مقدونیه، رومانی، روسیه، سوئد، اسکاتلند، صربستان، کرواسی، لهستان، مالت، بلاروس، ارمنستان، بریتانیا، ترکیه، ولز
منطقه/ویژگی جغرافیایی	۱۰	اتریش، اوکراین، ایسلند، بوسنی و هرزگوین، مونته‌نگرو، هلند، نروژ، پرتغال، آندورا، موناکو
شخص	۸	ایرلند، چک، یونان، سوئیس، سن‌مارینو، گرجستان، اسرائیل، جبل‌الطارق
حیوان	۴	ایتالیا، اسپانیا، مولداوی، جزائر فارو
اثر تاریخی	۳	لیختن‌اشتاین، لوگزامبورگ، آذربایجان
عنصر طبیعی	۱	قبرس

معیار دوم برای بررسی جای‌نام‌ها مربوط به مباحث ترجمه‌شناسی آن‌ها به زبان فارسی بوده است. همان‌گونه که در بخش ارائه داده‌ها اشاره شد، برخی کشورها با

انگلیسی Nederlanden به معنای «سرزمین پست» است. این جای‌نام به واسطه موقعیت جغرافیایی کشور هلند به کار گرفته شده و در دوره‌های علاوه بر هلند برای اشاره به کشورهای بلژیک و لوگزامبورگ نیز مورد استفاده بوده است (اورت‌هت، ۲۰۲۰: ۳۶۸). در فاصله سال‌های ۱۸۰۶ تا ۱۸۱۰، این کشور در مجامع بین‌المللی تحت عنوان The Kingdom of Holland شناخته می‌شده است. اگرچه هلند شامل تنها ۲ استان از مجموع ۱۲ استان این کشور می‌شود، اما این نام به عنوان جای‌نام این کشور به کار می‌رفته است. هلند نیز در گفتار افراد قبایل Dutch به معنی hollow land بوده است که همان معنی سرزمین پست را می‌دهد. در فاصله سال‌های ۱۷۹۵ تا ۱۸۰۶ نیز جای‌نام Batavian که برگرفته از نام یک قبیله آلمانی با همین نام بوده است برای اشاره به نام این کشور به کار می‌رفته است (همان). بایقاییلو و همکاران (۲۰۱۹: ۸۱۸) نیز ضمن تأیید تحلیل‌های فوق، اشاره کرده است که به صورت غیررسمی جای‌نام holtland نیز برای این کشور به کار می‌رود که به معنی «سرزمین پوشیده از جنگل» است.

یونان

جای‌نام این کشور در مجامع بین‌المللی و زبان انگلیسی Greece است و در زبان یونانی به صورت Ellas به کار می‌رود. نام قدیمی این کشور نیز Hellas بوده است (اورت‌هت، ۲۰۰۰: ۱۳۱). یونانی معادل فارسی باستان این جای‌نام است که با واژه سانسکریت Yavana هم‌ریشه است. جای‌نام یونان از زبان فارسی وارد زبان‌هایی همچون ترکی، آذربایجانی، ازبکی، کردی، ارمنی، عربی، عبری، آرامی، زبانهای هندی (مانند هندی و اردو)، و اندونزیایی و مالایی شده است. به اعتقاد اورت‌هت (۲۰۲۰: ۱۹۴) واژه Greece از ریشه لاتینی Graecia گرفته شده است. این واژه لاتینی در زمان امپراطوری روم برای نامیدن این کشور به کار می‌رفته است. این واژه در زبان لاتینی معنی تحت‌اللفظی «سرزمین یونانی‌ها» می‌دهد است. Graecia معادل لاتینی واژه یونانی Hellas است. یونانی‌ها خود را Hellenes می‌نامند که این نام برگرفته از نام Hellen سرودمان نژاد هلنی و پسر ارشد دئوکالیون^۱ و پورها^۲ بود.

1. Deucalion
2. Pyrrha

هستند. مالرب (۱۳۸۶: ۴۷۴) نیز پسوند -stan در جای‌نام بسیاری از شهرها و کشورهای دنیا را شکل کوتاه‌شده واژه فارسی استان می‌داند. در الگوی دوم، جای‌نام رایج در زبان بومی عینا به معنای معادل خود در فارسی ترجمه شده است. بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که تنها یک جای‌نام اروپایی در چنین وضعیتی قرار دارد؛ جای‌نام «روسیه سفید» ترجمه تحت‌اللفظی واژه روسی Belayarus است. در زبان روسی واژه Belaya به معنی سفید است.

جدول ۲. ترجمه‌شناسی جای‌نام‌های کشورهای اروپایی به فارسی

معیار	تعداد	جای‌نام
قرض‌گیری	۴۴	آلبانی، آلمان، آندورا، اتریش، استونی، اسلوواکی، اسلونی، ایسلند، ایرلند، بلژیک، بوسنی و هرزگوین، دانمارک، رومانی، سوئد، سوئیس، فرانسه، فنلاند، لتونی، لوگزامبورگ، لیتوانی، مالت، مولداوی، نروژ، هلند، پرتغال، روسیه، اسکاتلند، اوکراین، چک، سن‌مارینو، مونته‌نگرو، جزایر فارو، لیختن‌اشتاین، کرواسی، قبرس، ایتالیا، اسپانیا، مقدونیه، اسرائیل، بریتانیا، ترکیه، جبل‌الطارق، موناکو، ولز.
ترجمه قرضی	۸	گرجستان، انگلستان، بلغارستان، مجارستان، لهستان، صربستان، ارمنستان، روسیه سفید.
ابداع	۲	یونان، آذربایجان.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که از منظر عوامل موثر بر نام‌گذاری کشورهای اروپایی، نام قوم و قبیله تأثیرگذارترین عامل محسوب می‌شود چراکه مجموعاً ۲۸ کشور در اروپا براساس نام قوم یا قبیله‌ای که عمدتاً نخستین ساکنان آن منطقه جغرافیایی بوده‌اند، نام‌گذاری شده‌اند. بررسی ریشه‌شناختی نام این اقوام جزو اهداف این پژوهش نبود، با این حال در بررسی نام قوم و قبیله‌های اولیه ساکن در مناطق اروپا نشان می‌دهد که عوامل مختلفی همچون نام بزرگ خاندان قبیله، نام پوشش محلی، نام منطقه جغرافیایی و ... در نام‌گذاری آن قبایل دخیل بوده‌اند. علاوه بر عامل نخست، پنج عامل نام منطقه یا ویژگی جغرافیایی، نام شخص، نام حیوان، نام اثر تاریخی و نام عنصر طبیعی از دیگر عواملی هستند که در نام‌گذاری کشورهای اروپایی دخیل هستند. نتایج مربوط به پرسش دوم پژوهش حاضر نیز نشان داد که قرض‌گیری از سایر زبان‌ها، مهم‌ترین عامل در نحوه کاربرد

جای‌نام‌های متفاوتی در زبان‌های مختلف شناخته می‌شوند. به بیان دیگر، جای‌نام هر کشور در زبان رسمی آن کشور لزوماً در تمام زبان‌های دنیا به کار نمی‌رود. چنین حالتی نشان می‌دهد که جای‌نام‌ها اگرچه اسم خاص محسوب می‌شوند اما در برخی موارد تحت تأثیر فرایند ترجمه نیز قرار می‌گیرند. به عبارت بهتر، سوال اصلی این بخش این است که جای‌نام کشورهای دنیا به چه طریقی وارد زبان فارسی شده‌اند. بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که می‌توان سه فرایند واژه‌سازی را در تعیین شیوه کاربرد جای‌نام کشورهای اروپایی در زبان فارسی دخیل دانست. توزیع فراوانی این سه فرایند نشان داد که جای‌نام ۴۴ کشور اروپایی از طریق قرض‌گیری^۱، هشت کشور از طریق ترجمه قرضی^۲ و تنها دو کشور از طریق فرایند ابداع^۳ در فارسی رایج شده‌اند. بنابراین می‌توان سلسله‌مراتبی به نحو زیر برای فرایندهای واژه‌سازی فارسی در نظر گرفت:

قرض‌گیری < ترجمه قرضی < ابداع

در فرایند قرض‌گیری، چند زبان نقش زبان مبدا را داشته‌اند. بررسی داده‌های پژوهش نشان می‌دهد که اکثر جای‌نام‌های قرض‌گیری شده در زبان فارسی همچون آلبانی، آلمان، بلژیک از فرانسوی وارد این زبان شده‌اند. با اینحال، زبان‌هایی همچون عربی (قبرس) و انگلیسی (چک) نیز به عنوان زبان مبدا در قرض‌گیری جای‌نام فارسی کشورهای اروپایی نقش دارند. در رابطه با فرایند ترجمه قرضی جای‌نام کشورهای اروپایی می‌توان قائل به وجود دو الگو در زبان فارسی شد. در الگوی نخست، ماهیت اصلی هر جای‌نام انتخاب و پسوند فارسی «-ستان» به آن اضافه شده است تا جای‌نام مورد نظر ساخته شود. براین اساس، مشخص می‌شود تنها جای‌نام‌هایی در این دسته قرار می‌گیرند که تحت تأثیر عامل قوم یا قبیله نام‌گذاری شده‌اند. به عبارت بهتر در ترجمه قرضی این جای‌نام‌ها الگوی «قوم یا قبیله + -ستان» لحاظ شده است. به نظر شامیری (۱۳۹۸: ۳۵-۳۶) پسوند «-ستان» فارسی از ریشه اوستایی «ستا» گرفته شده و در نام بسیاری از شهرهای ایران به کار می‌رود. وی ادعا می‌کند این ریشه از فارسی وارد برخی زبان‌های اروپایی نیز شده است؛ مثلاً واژه state به معنی استان و کشور در انگلیسی و واژه staatlich به معنی استان یا ملی در آلمانی از همین ریشه

1. Borrowing
2. Loan Translation/ Calque
3. Coinage

پیدا کرده باشند. پس از فرایند قرض‌گیری، فرایندهای ترجمه قرضی و ابداع دو فرایند کم‌بسامد دیگری هستند که در نحوه کاربرد جای‌نام کشورهای اروپایی در زبان فارسی دخیل بوده‌اند. در پایان این اثر، شایان ذکر است که با بررسی نام کشورهای سایر قاره‌ها بر مبنای اصول زبانشناسی اجتماعی می‌توان به الگوهای جهانی در زمینه نام‌گذاری کشورهای دنیا دست یافت.

جای‌نام کشورهای اروپایی در زبان فارسی محسوب می‌شود؛ چراکه مجموعاً جای‌نام ۴۴ کشور براساس فرایند قرض‌گیری مستقیم در فارسی کاربرد دارند. لازم به ذکر است که این قرض‌گیری از زبان‌های مختلفی صورت گرفته است و طبیعی است مانند قرض‌گیری واژگانی در هر حوزه‌ای، جای‌نام‌های قرضی در زبان فارسی نیز بعضاً به منظور انطباق با قواعد واج‌آرایی فارسی تغییراتی نسبت به صورت رایج در زبان مبدا

References.

- Abolghasemi, M. (2019). *Etymology*. Tehran: Ghoghnu Press. [in Persian].
- Agyekum, K. (2006). The sociolinguistics of Akan personal names. *Nordic Journal of African Studies*, 15(2), 206-235.
- Ahadian, M. M., & Bakhtiari, R. (2010). Geographical names. *New Literary Studies*, 42(2), 181-199. [in Persian].
- Baygabilov, K., Nigmatov, A., Mirackmalov, M., & Karakulov, N. (2019). Toponomic analysis of world countries: Degree of learning, toponymic classification and natural geographical aspects. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, 8(4), 814-819.
- Behmanesh, A. (2007). *The history of west Asian ancient nations*. Tehran: Tehran University Press. [in Persian].
- Birmingham, D. (2007). *A concise history of Portugal*. (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Chesterton, G.K. (2007). *A short history of England*. London: Chatto & Windus MCMXVII.
- Coates, R. (2013). Onomastics. In C. Chapelle, (Ed). *The Encyclopedia of applied linguistics* (pp. 4315-4320). Oxford: Wiley-Blackwell.
- Crystal, D. (2008). *Dictionary of linguistics and phonetics*. Oxford: Blackwell.
- De Stefani, E. (2012). *Crossing perspectives on onomastic methodology: Reflections on fieldwork in place name research. An essay in interactional onomastics*. In A. Ender, A. Leemann, & B. Walchli, (Eds.). *Methods in contemporary linguistics* (pp. 441-462), Berlin/Boston: Mouton de Gruyter.
- Duggan, C. (2014). *A concise history of Italy* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Everett-Heath, J. (2000). *Europe place names of the world*. United Kingdom: Macmillan Press LTD.
- Everett-Heath, J. (2020). *The concise Oxford dictionary of the world place-names* (6th ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Frucht, R. (2004). *Eastern Europe: An introduction to the people, lands, and culture* (3rd ed.). American Library Association.
- Hajdu, M. (2002). The history of Onomastics. *Onomastica Uralica*, 2, 7-8.
- Herzfeld, E. (1941). *Iran in ancient east*. New York: Oxford University Press.
- Hill, G. (2010). *A history of Cyprus*, Cambridge University Press.
- Hitchins, K. (2014). *A concise history of Romania*. Cambridge University Press.
- HosseinTalaei, P. (20203). *Armenia in Sasanian era*. Tehran: Amirkabir Press.[in Persian].
- Kalinina, S.A. (2023). Toponymy of Celtic Scotland. *SHS Web of Conferences* 164.
- MacArthur, M. (1847). *History of Scotland*. New York: Henry Holt Company.
- Spilling, M. (2010). *Estonia*. Marshall Cavendish Press.
- Malhreb, M. (2007). *The languages of the world people*. (Mollanazar, E., Trans.) Tehran: Elmi & Farhangi Press. [in Persian].
- Marosy, R (2021). *Culture and history of Great Britain: A textbook for university students of English as a foreign language*. Mgr. Renáta Marosi J. Selye University.
- Novin, H. (2015). *The history of Azari language in Azerbaijan*. Tehran: Tamadon Irani. [in Persian].

- Pemberton, H. (1867). *The history of Monoco*. London: Tinsley Brothers LTD.
- Shahidi, H. (1997). *Iran and Turan boundaries based on Ferdowsi's Shahnameh*. Tehran: Balkh Press. [in Persian].
- Shahmiri, A. S. (2020). *Iranian words on the countries names*. Tehran: Kanoon Nashre Elm. [in Persian].
- Teich, M. (2011). *Slovakia in history*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Temperley, H.W.V. (1919). *History of Serbia* (2nd ed.). London: B ell & Sons LTD.
- Vanderessen, L. (2016). *A short history of Belgium* (2nd ed.), Chicago: The University of Chicago Press.
- Zandi, B., Motesharrei, S. M., & Yousefi Rad, F. (2021). The roadmap of onomastics studies: From traditional approach to socio-cognitive approach. *Journal of Sociolinguistics*, 4(2), 11-28. [in Persian].
- Zandi, B., & Ahmadi, B. (2016). Cognitive socio-onomastics: A new domain in interdisciplinary studies. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 9(1), 99-122. [in Persian].